

قانون حفاظت و بهره برداري از جنگلها و مراتع
مصوب ۱۳۴۶، ۰۵، ۲۵ با اصلاحات و الحاقات بعدي

فصل اول - تعاریف

ماده ۱ - تعریف اصطلاحاتیکه در قوانین جنگل و مرتع بکار رفته بشرح زیر است:

- ۱- جنگل یا مرتع یا بیشه طبیعی عبارت از جنگل یا مرتع یا بیشه ای است که بوسیله اشخاص ایجاد نشده باشد.
- ۲- بوته جنگلی - رستنیهای خودروی خشبی است که ساقه آنها بطور طبیعی کمی بالاتر از سطح خاک منشعب شده باشد و نوعاً در جنگلها یا اراضی جنگلی یا بیشه ها میروید.
- ۳- بوته کویری - کلیه نباتات خودروی چند ساله بجز درخت که در کویر و بیابان میروید بوته کویری نامیده میشود.
- ۴- کنده - آن قسمت از تنه درخت که پس از قطع یا شکسته شدن یا سوختن در زمین باقی بماند کنده نامیده میشود.
- ۵- نهال - درخت جوانی است که دارای ساقه مشخصی بوده و قطر بن آن کمتر از پنج سانتیمتر و در مورد شمشاد قطر بن کمتر از سه سانتیمتر باشد.
- ۶- اراضی جنگلی:
الف - زمین هایی که در آنها آثار و شواهد وجود جنگل از قبیل نهال یا پاجوش یا بوته یا کنده درختان جنگلی وجود داشته باشد مشروط بر آنکه در تاریخ ملی شدن جنگلها ۲۷ / ۱۰ / ۱۳۴۱ تحت کشت یا آیش نبوده و تعداد کنده در هکتار از بیست و یا تعداد نهال یا بوته جنگلی در هر هکتار جداگانه یا مجموعاً از یکصد عدد و یا مجموع تعداد نهال و بوته و کنده در هر هکتار از یکصد عدد متجاوز باشد.
ب - زمین هایی که در آنها درختان خودروی جنگلی بطور پراکنده وجود داشته باشد و حجم درختان موجود در شمال از حوزه آستارا تا حوزه گلیداغی در هر هکتار کمتر از پنجاه مترمکعب و در سایر مناطق ایران کمتر از بیست مترمکعب باشد مشروط بر آنکه در تاریخ ملی شدن جنگلها تحت کشت یا آیش نبوده باشد.
- تبصره - اگر در اراضی بند ب درختان شمشاد وجود داشته باشد و حجم آنها بیش از سی مترمکعب در هکتار باشد این قبیل اراضی مشمول اراضی جنگل نبوده و جنگل شمشاد محسوب میگردد.
- ۷- مراتع اعم است از مشجر و غیرمشجر.
- ۸- مرتع مشجر - اگر مرتع دارای درختان جنگلی خودرو باشد مرتع مشجر نامیده می شود مشروط بر آنکه حجم درختان موجود در هکتار در شمال از حوزه آستارا تا حوزه گلیداغی بیش از پنجاه مترمکعب و در سایر مناطق ایران بیش از بیست مترمکعب باشد.
- ۹- مرتع غیرمشجر - زمینی است اعم از کوه و دامنه یا زمین مسطح که در فصل چرای دارای پوششی از نباتات علوفه ای خودرو بوده و با توجه بسابقه چرای عرفاً مرتع شناخته شود.
راضی که آیش زراعتند ولو آنکه دارای پوشش نباتات علوفه ای خودرو باشند مشمول تعریف مرتع نیستند.
- تبصره - آن قسمت از اراضی ماسه ای ساحلی دریا تا حدود سیصد متر از حریم دریا مشروط بر آنکه از جاده ساحلی تجاوز نکند ولو آنکه واجد شرایط فوق باشد مشمول تعریف اراضی جنگلی و مرتع (مشجر و غیرمشجر) نخواهد بود.
- ۱۰- توده جنگلی - قطعات مجزائی از جنگل یا مرتع مشجری است که وسعت سطح آن کمتر از ده هکتار و حجم درختان جنگلی موجود بیش از سیصد مترمکعب در هکتار باشد.

11- باغ - در مناطق جنگلي باغ محلي اطلاق مي شود كه داراي شرايط زير باشد:
الف - حدود آن بنحوي از انحاء مشخص و معين شده باشد.
ب - حجم درختان جنگلي خودروي آن از پنجاه مترمكعب در هكتار تجاوز نكند.
پ - حداقل در هر هكتار آن يكصد عدد درخت با رده يا مجموعاً دويست عدد درخت بارده و جوان دست كاشت ميوه اي و يا يكهزار بوته چاي وجود داشته باشد.
ت - حداقل نه دهم سطح آن از كنده و ريشه درختان جنگلي پاك شده باشد.

12- طرح جنگلداري - طرح جنگلداري طرحي است كه در آن مقدار و محل و موقع برداشت و مدت اجراء و نحوه بهره برداري و عمليات احيايي و عمراني كه در داخل جنگل يا جنگلهاي مربوط بايد بعمل آيد درج شده و بتصويب سازمان جنگلباني ايران رسيده باشد.

13- مصارف روستائي - مصارف روستائي عبارت از مصارف چوبي و سوختني است كه مورد نياز فردي يا دسته جمعي ساكنين دهكده هاي مجاور جنگل و جنگل نشينان باشد از قبيل مصارف ساختمانهاي مسكوني - مساجد - درمانگاهها - مدارس - انبار - اسطبل - سدهاي چوبي - پل - آبدنگ - پادنگ - تلمبار - پايه براي محصور كردن مزارع و باغات و محوطه ها و امثال آنها.

14- دهكده مجاور جنگل دهكده اي است كه اراضي آن حداقل از يكترف بجنغل متصل باشد.

15- گرده بينه يا گردبينه - قسمتي از تنه درخت است كه تقريباً استوانه اي شكل بوده و از آن انواع چوب يا روکش تهيه مي شود.

16- استر (Stere) مقدار هيزمي است كه يك مترمكعب فضا را اشغال نمايد و هر استر معادل شش دهم مترمكعب چوب محسوب مي شود.

17- درختان جنگلي ايران از نظر اجراي اين قانون بشرح زير دسته بندي مي شود:

دسته اول - زربين - ارس - شمشاد - سرخدار - گردو - آزاد.
دسته دوم - راش - بلوط - زبان گنجشك - ملج - افرا - شيردار - الوك - توسكا - نمدار.
دسته سوم - اوجا - سفيدپل - كلهو - ممرز و ساير گونه ها.

18- مناطق جنگلي - مناطقي است كه در آنها جنگل يا بيشه يا اراضي جنگلي يا بوته زارهاي جنگلي طبيعي بطور انبوه يا پراكنده وجود داشته باشد.

19- شاخه قطور - شاخه ايست كه قطر آن در محل انشعاب بيش از پنج سانتيمتر باشد.

20- ضريب - بهره مالكانه - ميزان درصدي از بهاي متوسط عمده فروشي ساليانه يك مترمكعب چوب الواري بابعاد مختلف در بازار تهران ضريب بهره مالكانه يك مترمكعب درخت از همان جنس است.

21- الحاق ۱۳۴۸،۰۱،۲۰ (طرح مرتع داري - عبارت از طرحي است كه بمنظور بهره برداري از مرتع مورد تصويب وزارت

منابع طبيعي واقع شود .

22- الحاق ۱۳۴۸،۰۱،۲۰ (واحد دامی - عبارت از يك رأس گوسفند است - بز و ساير دامها هر کدام معادل چهار واحد دامی

محسوب ميشود .

23- الحاق ۱۳۴۸،۰۱،۲۰ (ظرفيت چرا عبارت از تعداد واحد دامی است كه طبق برآورد وزارت منابع طبيعي در يك فصل چرا

در يك هكتار مرتع موضوع پروانه چرا يا طرح مرتع داري ميتواند چرا نمايد .

فصل دوم - حفاظت و بهره برداري

ماده ۲ - حفظ و احیاء و اصلاح و توسعه و بهره برداري از جنگلها و مراتع و بیشه هاي طبيعي و اراضي جنگلي ملي شده متعلق بدولت بعهده سازمان جنگلباني ايران است.

تبصره (الحاقی ۰۲، ۱۳۸۴-) (جنگلهای دست کاشت و یا جنگلها و مراتعی که در اجرای وظیفه احیاء و توسعه منابع طبیعی از قبیل طرحهای جنگلداری، مرتعداری، بیابان زدائی، طرحهای مدیریت منابع طبیعی و یا طرحهایی که با مشارکت اشخاص حقیقی و حقوقی برای توسعه منابع جدید ایجاد می شوند و همچنین پارکهای جنگلی و خزانه های تولید نهال و بذر جنگلی و مرتعی (نهالستانهای عمومی، ایستگاههای تولید بذر و نهال) در محدوده منابع طبیعی یاد شده در حکم منابع مذکور در این ماده می باشد.

ماده ۳ (اصلاحی ۰۱، ۱۳۴۸-) (بهره برداري از منابع مذکور در ماده ۳ توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی در هر مورد طبق طرحی بعمل خواهد آمد که بتصویب وزارت منابع طبیعی رسیده باشد و وزارت منابع طبیعی با رعایت مفاد طرحهای مصوب قرارداد لازم را تنظیم و پروانه بهره برداري صادر خواهد نمود. وزارت منابع طبیعی مجاز است نسبت به بهره برداري از منابع مذکور رأساً یا با تأسیس شرکت و یا با مشارکت اشخاص حقیقی و یا حقوقی اقدام کند. همچنین اجازه دارد نسبت براهسازی برای

منابع مذکور و ایجاد صنایع چوب بترتیب فوق عمل نماید .

تبصره ۱ (الحاقی ۰۱، ۱۳۴۸-) (استفاده از مراتعی که برای آنها طرح مرتع داری تهیه و تصویب نشده است برای تعلیف دام مستلزم اخذ پروانه چرا از وزارت منابع طبیعی و رعایت ضوابط و شرایطی است که وسیله وزارت مزبور آگهی خواهد شد .

تبصره ۲ (منسوخه ۰۱، ۱۳۴۸-) (میزان سرمایه گذاری دولتی در این شرکتها که بصورت بازرگانی اداره خواهد شد نباید از ۵۱ درصد سهام کمتر باشد .

تبصره ۲ (اصلاحی ۰۱، ۱۳۴۸-) (طرح نمونه اساسنامه شرکتهاي مذکور از طرف وزارت منابع طبیعی تهیه و بتصویب کمیسیونهای منابع طبیعی، استخدام و دارائی مجلسین خواهد رسید .

تبصره ۳ (اصلاحی ۰۱، ۱۳۴۸-) (از تاریخ تصویب این قانون صدور پروانه اکتشاف و بهره برداري از معادن طبقه اول و دوم مصرح در قانون معادن واقع در منابع ملي شده طبق آئین نامه ای خواهد بود که بتصویب وزاري اقتصاد - دارائی و منابع طبیعی میرسد.

پروانه هائیکه در مورد بهره برداري از معادن واقع در منابع ملي تا کنون صادر شده و شروع به بهره برداري از آنها گردیده کماکان بقوت خود باقی است و دارندگان اینگونه پروانه ها کماکان مجاز بادامه فعالیت در امر بهره برداري از معادن خواهند بود منتهی از

لحاظ نحوه پرداخت بهره مالکانه و حق الارض مشمول آئین نامه فوق الذکر خواهند بود .

تبصره ۴ (اصلاحی ۰۱، ۱۳۴۸-) (قطع و ریشه کنی اشجار و بوته های جنگلی و بهره برداري از درختان افتاده و تهیه ذغال در خارج از منطقه شمال (حوزه آستارا تا حوزه گیلداغی) منحصراً از طریق وزارت منابع طبیعی بعمل خواهد آمد .

تبصره ۵ (اصلاحی ۰۱، ۱۳۴۸-) (مأموریت متخصصین و کارکنان فني وزارت منابع طبیعی بشرکتهای وابسته بوزارت مزبور برای مدتی که از طرف وزیر منابع طبیعی تعیین میگردد بلامانع است .

تبصره ۶ (اصلاحی ۱۳۴۸، ۰۱، ۲۰) - هیچ يك از کارمندان وزارت منابع طبیعی و یا اشخاصی که در آن وزارتخانه سمتی دارند نمیتوانند بهر نحوی از انحاء در مشارکت اشخاص حقیقی یا حقوقی این ماده شخصاً ذینفع باشند متخلفین از این امر مشمول مجازات

های مربوط به تصرف در اموال دولتی و سوء استفاده شخصی از اموال و مقام دولتی هستند .

تبصره ۷ (الحاقی ۱۳۷۶، ۰۱، ۱۷) - (بهره برداری در قالب طرح و به صورت انبوه از فرآورده های فرعی جنگلی و مرتعی ملی شده، از قبیل باریجه، کتیرا، آنقوزه و سقر که فهرست آنها توسط وزارت جهاد سازندگی تهیه و منتشر می شود، مستلزم اخذ مجوز لازم از وزارت یاد شده است، اولویت بهره برداری با رعایت اصول فنی با دارندگان پروانه چرای دام و بهره برداران جنگلی و مرتعی در هر منطقه خواهد بود. بهای پایه فرآورده های جنگلی و مرتعی هر سال توسط وزارت جهاد سازندگی تعیین می شود. بهره مالکانه فرآورده های یاد شده با توجه به نرخي که سالانه به وسیله وزارت مذکور اعلام می گردد، از متقاضی دریافت و به حساب خاصی در خزانه داری کل واریز می شود. صد درصد (۱۰۰٪) وجوه یاد شده توسط سازمان برنامه و بودجه به منظور حفظ و احیای جنگلها، مراتع و بیشه های طبیعی و اراضی جنگلی در بودجه سالانه وزارت جهاد سازندگی (سازمان جنگلها و مراتع) پیش

بینی می شود .

ماده ۴ - سازمان جنگلبانی ایران مجاز است خارج از حوزه اجرای طرحهای جنگلداری اجازه قطع درخت و تهیه چوب و هیزم و زغال را بدون طرح در موارد زیر بدهد:

- ۱- بهره برداری از درختان گردو.
- ۲- استفاده از درختان افتاده و سیل آورده و خشکیده و سوخته و مریض و آفت زده و تنه درختان بازداشتی بشرطی که در تمام موارد سازمان جنگلبانی خود مستقیماً بهره برداری نماید.
- ۳- در مواردیکه تأمین مصارف روستائی در طرحهای جنگلداری حوزه مربوط پیش بینی نشده و یا بتشخیص سازمان جنگلبانی کافی نباشد در این صورت سازمان جنگلبانی میتواند به روستائیان دهکده های مجاور جنگل و جنگل نشینان بدون دریافت عوارض و بهره مالکانه منحصرأً برای مصارف روستائی محلی بمیزان احتیاج اجازه بهره برداری بدهد.
- ۴- قطع درختانیکه برای احداث جاده ها یا تعریض آنها و یا تأمین مسیر و حفاظت شبکه های مخابراتی و برق یا ایجاد مجاری آبیاری و مخازن و سدها و تأسیسات نظامی و بهره برداری از معادن در مناطق جنگلی ضرورت داشته باشد.
- ۵- بهره برداری از بیشه های طبیعی و جنگلهای شمشاد و توده های جنگلی در صورتیکه طبق نظر سازمان جنگلبانی ایران امکان اجرای طرح جنگلداری برای منابع فوق وجود نداشته باشد.
- ۶- در مواردیکه از طرف سازمان جنگلبانی اجازه تبدیل اراضی جنگلی و عملیات اصلاحی و احیائی و پیوندزنی و جنگل کاری و بررسیهای مختلف و احداث پارک و مراکز آموزشی در جنگلها و مراتع مشجر داده می شود.

ماده ۵ - آن قسمت از درختان مورد پروانه که قابل تبدیل به چوبهای صنعتی میباشد باید بصورت گرده بینه از برداشتگاه خارج و به ایستگاه جمع آوری چوب که سازمان جنگلبانی تعیین مینماید حمل شود.

تبدیل گرده بینه بچوب در برداشتگاه ممنوع است در صورت تخلف مواد حاصل شده بسود سازمان جنگلبانی ضبط میگردد.

تبصره ۱ - سازمان جنگلبانی مجاز است در صورتیکه مجری طرح کلیه تعهدات طرح را انجام داده باشد تا پنجسال از تاریخ شروع اجرای طرح همه ساله تا يك پنجم میزان برداشت سالیانه بوي اجازه تبدیل در برداشتگاه بدهد.

تبصره ۲ - اگر مجری طرح جنگلداری طبق برنامه راهسازی مصوب اقدام به احداث جاده اصلی نموده ولي جاده از داخل یا کنار ناحیه تجدید نسل عبور نکرده باشد سازمان جنگلبانی میتواند حداکثر تا پنجسال از تاریخ اولین پروانه بهره برداری اجازه دهد که درختان مورد بهره برداری را به انواع چوب تبدیل و از جنگل خارج نمایند و در مواردیکه بعلل طبیعی از قبیل سیل یا طوفان یا زلزله جاده های مربوط بناحیه تجدید نسل طرحهای جنگلداری خراب و غیرقابل استفاده گردد و یا بعللی که خارج از اختیار مجری طرح است نامبرده قادر به انجام برنامه راهسازی نشود تا مدتی که جاده بنا به تشخیص سازمان جنگلبانی مرمت و قابل استفاده نگردد و یا برنامه راهسازی انجام نشده سازمان جنگلبانی میتواند اجازه تبدیل گرده بینه ها را بانواع چوب در قطعات تجدید نسل بدهد.

بهر حال مدت ترمیم جاده های خراب شده نباید از یکسال تجاوز کند و همچنین تبدیل گرده بینه بانواع چوب در نقاطی از جنگل که بعلل فنی امکان خروج آن نباشد با تشخیص سازمان جنگلبانی بلامانع است.

ماده ۶ - قطع درختان جنگلی واقع در محوطه خانه های روستائی برای مصرف ساکنین آنها آزاد بوده و نیازی بکسب اجازه از سازمان جنگلبانی ندارد درختان جنگلی واقع در کنار جاده ها و خیابانها در مناطق روستائی باید بدو بوسیله مأمورین جنگلبانی نشانه گذاری شده سپس مبادرت بقطع گردد.

ماده ۷ - در پروانه بهره برداری مشخصات و نحوه و مدت بهره برداری ذکر می شود. تخلف از شرایط مندرج در پروانه بمنزله بهره برداری بدون پروانه بوده و مرتکب بمجازات مقرر در این قانون خواهد رسید.

ماده ۸ - پروانه بهره برداری که در هر سال بمجریان طرحها داده میشود باید در حدود حجم مندرج در طرح مصوب باشد مگر آنکه بعلل فنی میزان برداشت مندرج در طرح تغییر یابد.

تبصره - در صورتیکه بعللی میزان کل برداشت بیش از ده درصد تقلیل یابد سازمان جنگلبانی در صورت تقاضای مجری طرح مقدار کمبود را با تهیه طرح از جنگلهای مجاور تأمین مینماید. در اینصورت ضریب بهره مالکانه طرح ضمیمه شده تا میزان کمبود معادل ضریب بهره مالکانه طرح اصلی در تاریخ واگذاری طرح تکمیلی خواهد بود و نسبت بمزاد ضریب بهره مالکانه مساوی معدل ضریب بهره مالکانه دو ساله سایر طرحهایی است که قبل از تاریخ واگذاری طرح مزبور ب دیگران واگذار شده است.

ماده ۹ - درختانیکه اجازه بهره برداری آنها داده می شود قبل از صدور پروانه قطع و همچنین گرده بینه ها و چوبهای حاصل شده از درختان مجاز قبل از حمل از پای کنده و نیز چوبهای بازداشتی باید با چکش های ویژه علامت گذاری شود.

تبصره - درختان اندوخته بوسیله رنگ یا چکش یا سایر علائم مشخصه طبق نظر سازمان جنگلبانی ایران علامت گذاری خواهد شد تا از رستنی های شاخه زاد در روش شاخه و دانه زاد و شاخه زاد که قطع آنها نیازی به نشانه گذاری ندارد و مشخص باشد.

ماده ۱۰ - مجریان طرح موظفند طبق برنامه پیش بینی شده در طرحهای جنگلداری نسبت باحداث جاده و ساختمانها اقدام نمایند و در پایان مدت ده ساله اولیه اجرای طرح حق مطالبه هیچگونه وجهی بابت هزینه های احداث جاده و ساختمان نخواهند داشت ولی اگر در خاتمه مدت مزبور برای ادامه عملیات با سازمان جنگلبانی قرارداد منعقد ساختند میتوانند برای مدت قرارداد از راهها و ساختمانها مجاناً استفاده کنند مشروط بر آنکه مرمت و نگهداری آنها را بعهده بگیرند.

تبصره ۱ - اگر احداث جاده ها بنحوی که در طرح پیش بینی شده شروع نگردیده و یا در صورت شروع پیشرفت نکرده باشد طبق ماده ۱۲ این قانون با آنها رفتار خواهد شد.

تبصره ۲ - اگر در طرح جنگلداری احداث جاده ای پیش بینی شده باشد که از ملک یا مزرعه و باغ و مستحدثات اشخاص عبور کند مجری طرح موظف است ظرف یکماه پس از عقد قرارداد اجرای طرح موافقت رسمی مالک یا مالکین و متصرفین ذوی الحقوق مزبور را کسب و بسازمان جنگلبانی ایران تسلیم کند و پس از آن باحداث جاده اقدام نماید.

تبصره ۳ - در صورتیکه مهلت فوق الذکر بین مجری طرح و مالک یا مالکین و متصرفین املاک مزبور نسبت به بهای اراضی مسیر جاده و مستحدثات آن توافق حاصل نگردید اختلاف حاصل در کمیسیون مرکب از فرماندار و رئیس دادگاه و سرچنگلدار محل مورد رسیدگی قرارخواهد گرفت کمیسیون مزبور باید حداکثر ده روز پس از درخواست کتبی سازمان جنگلبانی تشکیل و حداکثر ظرف دو ماه نظر خود را درباره اختلاف مزبور اعلام دارد کمیسیون مزبور میتواند در صورت لزوم از نظر کارشناس استفاده کند.

تبصره ۴ - در مواردیکه مجری طرح بخواهد قبل از انقضای مدت دهساله اولیه اجرای طرح جاده های احداثی مجری طرح دیگری را مورد استفاده قرار دهد باید قبلاً موافقت مجری طرح مزبور را تحصیل نماید اگر توافقی حاصل نشد سرچنگلداری منطقه کمیسیونی با حضور نمایندگان اداره راه و دادگاه و فرمانداری محل تشکیل میدهد و با توجه به هزینه های انجام شده و میزان هزینه استهلاک نشده و میزان محمولات طرفین حق السهم هر یک را تعیین و اعلام مینماید.

این رأی برای طرفین لازم الاجرا و غیرقابل اعتراض است. در مورد تعیین هزینه نگهداری نیز بنحو فوق عمل می شود.

تبصره ۵ - سازمان جنگلبانی ایران میتواند از جاده های مستحدثه در داخل یا خارج جنگل مجاناً استفاده نماید ولی در صورتیکه سازمان بمنظور اجرای طرح جنگلداری راساً از جاده ها استفاده کند باید طبق همین ماده عمل نماید.

تبصره ۶ - ایجاد جاده های نفوذی عمومی در مناطق مرزی باید با موافقت وزارت جنگ انجام شود.

ماده ۱۱ - مجری طرح ملزم است مازاد مقطوعات را در مدتیکه در پروانه قطع تصریح می شود از جنگل خارج کند.

ماده ۱۲ - در صورتیکه مجری طرح بعللی قادر باجری طرح نشده و یا اجرای طرح را متوقف ساخت سازمان جنگلبانی باید مراتب را با تعیین مهلتی متناسب با نوع کار باو اخطار کند.

در صورتیکه در انقضاء مدت مقرر مجری طرح موارد اخطار شده را انجام نداد سازمان جنگلبانی میتواند اجرای طرح را راساً عهده دار و یا از طریق مزایده بدیگری واگذار کند.

در اینصورت سازمان جنگلبانی ارزش جاده و ساختمانیکه بمنظور اجرای طرح احداث گردیده (مشروط بر آنکه مدت ده سال اولیه اجرای طرح منقضی نشده باشد) با رعایت مفاد تبصره ۴ ماده ۱۰ این قانون ارزیابی و باقسط متساوی در مدت باقیمانده از مدت استهلاک پرداخت مینماید.

تبصره - مدت استهلاک جاده و ساختمان دهسال و مبدأ آن تاریخ شروع اجرای طرح میباشد.

ماده ۱۳ - سازمان جنگلبانی مجاز است اجرای طرح های مشمول بند ۱ تبصره ماده هفتم قانون ملی شدن جنگلها را با شرایط زیر بمجریان قبلی آنها واگذار نماید. پس از انقضاء مدت پنجسال مقرر در تبصره ذیل ماده هفتم قانون ملی شدن جنگلها مصوب بیست و هفت دیماه ۱۳۴۱ ضریب بهای فروش برای پنجسال اول معادل میانگین ضریب بهره مالکانه کلیه طرحهای جنگلداری است که در پنجسال اول (پس از ۲۷ دیماه ۱۳۴۱) بمزایده گذارده شده است و برای بقیه مدت قرارداد یک برابر و نیم ضریب بهره مالکانه پنجسال اول خواهد بود طرحهای مربوط به تهیه زغال در تعیین معدل ضریب بهای فروش منظور نخواهد شد.

تبصره ۱ - اگر مجری طرح حاضر نشود طبق مفاد این ماده قرارداد منعقد کند سازمان جنگلبانی طرح مربوط را بمزایده خواهد گذارد در آگهی مزایده مبلغی را که برنده مزایده بمجری قبلی طرح بابت ارزش ساختمانها و جاده اصلی که بر طبق مندرجات طرح احداث شده باید بپردازد ذکر خواهد کرد این مبلغ عبارتست از پنجاه درصد ارزش جاده ها و ساختمانها و برنده مزایده موظف است مبلغ مزبور را در مدت پنجسال از تاریخ اجرای طرح باقسط متساوی سالیانه و با سود شش درصد بمجری قبلی بپردازد و در صورتیکه پس از طی تشریفات مزایده کسی برنده شناخته نشد سازمان جنگلبانی با توجه بامکانات مستقیماً اجرای طرح را بعهده میگیرد و مبلغ مذکور را بابت جاده اصلی و ساختمانها بنحو فوق پرداخت مینماید.

تبصره ۲ - ارزش جاده اصلی و ساختمانها با رعایت مفاد تبصره ۴ ماده ۱۰ این قانون تعیین میگردد.

ماده ۱۴ - مدت قراردادهاستیکه سازمان جنگلبانی برای اجرای طرحهای جنگلداری با اشخاص حقیقی یا حقوقی منعقد میسازد حداکثر سی سال است و شروع آن از تاریخ عقد قرارداد خواهد بود.

نسبت بمجریان طرحهاییکه مشمول بند یک تبصره ماده هفتم قانون ملی شدن جنگلها هستند تاریخ اجرای طرح تاریخ شروع بهره برداری خواهد بود.

فصل سوم - عوارض

ماده ۱۵ - سازمان جنگلبانی موظف است عوارض زیر را از متقاضیان بهره برداری از درختان جنگلی که در جنگل ها یا مراتع مشجر یا بیشه های طبیعی یا اراضی جنگلی یا توده های جنگلی یا باغات و اراضی زراعتی واقع در مناطق جنگلی بطور طبیعی روئیده اند برای هر مترمکعب درخت دریافت دارد.

۱- برای درختان رده ۱ بند ۱۷ ماده ۱ سید ریال

۲- برای درختان رده ۲ بند ۱۷ ماده ۱ دویست و پنجاه ریال

۳- برای درختان رده ۳ بند ۱۷ ماده ۱ یکصد و پنجاه ریال

۴- برای چوب هیزمی سی و پنج ریال

تبصره ۱ - ملاك محاسبه حجم از لحاظ وصول عوارض و بهره مالكانه حجم تنه و شاخه هائي است كه قطر آنها از بيست سانتيمتر ببالا بوده و قابليت تبديل بانواع چوب داشته باشد.

شاخه و تنه هائيكه قطر آنها از بيست سانتی متر کمتر بوده و همچنين تنه و شاخه هاي كج و معوج و معيوب كه قابل تبديل بچوب صنعتي نباشد هيژمي محسوب مي شود.

تبصره ۲ - در صورتيكه از تنه و شاخه هاي کمتر از بيست سانتی متر قطر انواع چوب تهيه شود نصف عوارض مندرج در رده مربوط دريافت خواهد شد.

تبصره ۳ - بهره برداري از درختانيكه باستناد طرح در جنگلهاي مربوط كاشته شده و يا مي شود طبق مفاد اين ماده و تبصره فوق مشمول پرداخت عوارض و بهره مالكانه خواهد بود.

تبصره ۴ - پروانه هاي صادر قبل از تاريخ ۲۷ / ۶ / ۱۳۴۲ از لحاظ وصول عوارض مشمول اين ماده نبوده و عوارض آنها برابر قوانين قبلي وصول ميشود.

تبصره ۵ - صدور هيژم و زغال چوب از کشور ممنوع است در صورت تخلف عين جنس بنفع سازمان جنگلبناني ضبط و جریمه اي معادل يك برابر بهاي آن از مرتكب وصول خواهد شد.

تبصره ۶ (الحاقی ۲۰، ۰۱، ۱۳۴۸) - (دولت ميتواند براي حمايت از صنايع چوب و يا تشويق صادرات عوارض موضوع اين ماده را

به پيشنهاد وزارت منابع طبيعي براي مدت معين تقليل دهد .

ماده ۱۵ مكرر - وزارت منابع طبيعي مكلف است وجوه زير را در كشتارگاههاي کشور قبل از كشتار دريافت كند.

۱- براي هر رأس بز و بزغاله تا سه سال از تاريخ تصويب اين قانون ۱۰ ريال و پس از آن تا دو سال ۵۰ ريال و بعد از ۵ سال ۱۰۰ ريال.

۲- براي هر رأس گوسفند - ميش - بره ۱۲ ريال.

۳- براي هر رأس گاو - گاوميش - گوساله ۲۵ ريال.

تبصره ۱ (الحاقی ۲۰، ۰۱، ۱۳۴۸) - (شهرداريها مكلفند بر حسب تقاضاي وزارت منابع طبيعي عوارض مذکور را وصول و بحساب

وزارت منابع طبيعي منظور كنند .

تبصره ۲ (الحاقی ۲۰، ۰۱، ۱۳۴۸) - (وزارت منابع طبيعي ميتواند تا ميزان پنج درصد از وجوه فوق را براي پرداخت هزينه هاي

وصول و پاداش مأمورين وصول بمصرف برساند .

ماده ۱۶ - عوارض و بهره مالكانه درختان مورد پروانه پس از قطع و تجديد حجم و كسر قسمتهاي تو خالي و فاسد و كنده محاسبه خواهد شد.

تبصره ۱ - ملاك وصول عوارض و بهره مالكانه نسبت به رستني هاي شاخه زاد در روش شاخه و دانه زاد و روش شاخه زاد و همچنين درختان هيژمي و شمشاد حجم تعيين شده در صورت مجلس استحصالي است.

تبصره ۲ - درختانيكه در منابع متعلق بدولت وسيله سازمانهاي دولتي بمنظور ايجاد يا تعريض جاده هاي عمومي يا نظامي و ايجاد شبكه هاي مخابراتي و برق يا مجاري آبياري و يا احداث ساختمان و يا بمنظور بررسي يا آموزش يا حمايت جنگل قطع شود و همچنين مصارف روستائي از پرداخت عوارض فوق معاف است. سازمانهاي وابسته بدولت موظفند درختان بريده شده را در محل مناسب جمع آوري و تحويل سازمان جنگلبناني دهند.

ماده ۱۷ - در مناطقی که بمنظور حفظ بقایای جنگل و یا بمنظور حفظ بوته ها و جلوگیری از حرکت شنهایی روان و فرسایش خاک سازمان جنگلبانی تهیه زغال را بکلی ممنوع اعلام نماید و یا امکان تهیه زغال بقدر رفع نیاز موجود نباشد سازمان جنگلبانی مجاز است از زغال هایی که رأساً از جنگلهای شمال تهیه مینماید زغال مورد نیاز مناطق مزبور را تأمین و به قیمت تمام شده باضافه کرایه حمل (بدون احتساب بهره مالکانه و عوارض) توسط شهرداری ها یا بخشداري ها و یا رأساً به اهالی محل بفروش برساند.

تبصره - در صورتیکه مجریان طرح حاضر شوند طبق نرخیکه سازمان جنگلبانی تعیین مینماید برای این قبیل مناطق زغال تهیه و تحویل بخشداريها یا شهرداریها کنند سازمان مزبور مجاز است آنها را از پرداخت بهره مالکانه و عوارض مذکور در این قانون بمیزانی که زغال تحویل نمایند معاف دارد.

فصل چهارم - سازمان و مقررات مالی

ماده ۱۸ (منسوخه ۱۳۴۸، ۰۱، ۲۰) - (سازمان جنگلبانی ایران وابسته به وزارت کشاورزی است و دارای شخصیت حقوقی میباشد رئیس سازمان مزبور سمت معاونت وزارت کشاورزی را در امور جنگل و مرتع داشته و بانتخاب وزیر کشاورزی و صدور فرمان همایونی منصوب میگردد و معاونان سازمان مزبور سمت مدیرکل وزارت کشاورزی را خواهند داشت .

ماده ۱۹ (منسوخه ۱۳۴۸، ۰۱، ۲۰) - (سازمان جنگلبانی دارای ذیحساب مستقلی است که از طرف وزارت دارائی و با موافقت رئیس سازمان جنگلبانی تعیین خواهد شد. پرداخت کلیه هزینه ها در حدود بودجه مصوب با اجازه رئیس سازمان میباشد .

ماده ۲۰ (منسوخه ۱۳۴۸، ۰۱، ۲۰) - (بمنظور حسن انجام امور فنی و مالی و تلفیق برنامه های مربوطه و تنظیم امور بررسی های جنگل شورائی بنام شورای عالی جنگل در سازمان جنگلبانی ایران تشکیل می شود این شورا مرکب خواهد بود از شش نفر از اعضاء عالیرتبه وزارت کشاورزی که حداقل دارای درجه مهندسی در رشته جنگل یا کشاورزی و تجربیات کافی در رشته جنگل باشند اعضاء شورا بنا به پیشنهاد رئیس سازمان جنگلبانی ایران و تصویب وزیر کشاورزی تعیین میگردند و از لحاظ مقام و حقوق و کلیه مزایا در ردیف معاون سازمان جنگلبانی خواهند بود .

ماده ۲۱ (منسوخه ۱۳۴۸، ۰۱، ۲۰) - (وظائف شورای عالی جنگل عبارتست از:
الف - مطالعه و اظهارنظر درباره برنامه های عملیات سالیانه سازمان جنگلبانی.
ب - بررسی طرحهای آموزشی.

ج - مطالعه و تدوین آئین نامه مربوط بقوانین جنگل.

د - مطالعه و اظهارنظر نسبت بطرحهای جنگلداری که بمنظور بهره برداری علمی و فنی از جنگلها تهیه می شود.

ه - اظهارنظر درباره کلیه مسائلی که از طرف وزیر کشاورزی یا رئیس سازمان جنگلبانی ارجاع می شود .

ماده ۲۲ - برای حفظ و حراست جنگلها و مراتع در صورت لزوم سازمانی بنام گارد مسلح جنگل در سازمان جنگلبانی از افسران و درجه داران و افراد ارتش تشکیل می شود.

تبصره - تخلفات و اتهامات افسران و درجه داران و افراد مذکور در این ماده آنچه صرفاً مربوط بموضوعات و وظایف نظامی است طبق قانون دادرسی ارتش در دادگاههای نظامی ارتش رسیدگی می شود و در سایر موارد تابع قوانین و مقررات عمومی میباشد.

ماده ۲۳ - وظایف و اختیارات رئیس سازمان جنگلبانی ایران بشرح زیر است:

- ۱- اداره امور سازمان جنگلبانی و مراتع ایران بر اساس قوانین و مقررات مربوط.
- ۲- استخدام و عزل و نصب کارکنان طبق قوانین و مقررات مربوط و بر اساس تشکیلات و بودجه مصوب.
- ۳- نمایندگی دولت در مورد حقوق مالکیت مربوط بعرصه و اعیانی جنگلها و مراتع و بیشه های طبیعی و اراضی جنگلی که ملک

دولت بوده یا قانوناً بتملك دولت درآمده است.

4- نمایندگی دولت در مورد کلیه دعاوی مربوط بسازمان جنگلبانی و مراتع در مراجع اداری و قضائی و مؤسسات خصوصی اعم از داخلی و خارجی با حق انتخاب وکیل و اعطای حق وکالت در توکیل تا یک درجه.

تبصره - رئیس سازمان جنگلبانی ایران میتواند تمام یا قسمتی از اختیارات خود را بمسئولیت خود بهر یک از معاونان یا رؤساء واحدهای تابعه تفویض نماید.

ماده ۲۴ - دارائی سازمان جنگلبانی بشرح زیر است:

1- کلیه ساختمانها و تأسیسات و هرگونه اموال و اثاثیه که در تاریخ تصویب این قانون متعلق بسازمان جنگلبانی ایران است و یا بعد از اعتبارات سازمان جنگلبانی یا از اعتبارات دیگری که در اختیار سازمان مزبور قرار خواهد گرفت ایجاد یا خریداری و یا بهر نحو دیگر بملکیت سازمان جنگلبانی ایران درآید.

2- سرمایه ای که برای بهره برداری در اختیار سازمان جنگلبانی گذارده میشود.

ماده ۲۵ - کلیه درآمدهای حاصل از اجرای قوانین جنگلها و مراتع کشور درآمد اختصاصی سازمان جنگلبانی ایران محسوب و نحوه مصرف آن در بودجه هر سال معلوم و مشخص میگردد.

ماده ۲۶ - معاملات سازمان جنگلبانی ایران که جنبه فوریت دارد و یا مصلحت ایجاد کند که با ترك مناقصه و مزایده انجام شود در صورتیکه مبلغ هر معامله تا پانصد هزار ریال باشد با تصویب رئیس سازمان و در صورتیکه مبلغ هر معامله تا دو میلیون ریال باشد بنا به پیشنهاد رئیس سازمان و تأیید وزیر کشاورزی و تصویب هیئت وزیران مجاز است.

ماده ۲۷ - سازمان جنگلبانی مجاز است احتیاجات کارخانجات صنایع چوب کشور را که کلیه سهام آن متعلق بدولت باشد با انعقاد قرارداد و بدون رعایت آئین نامه معاملات دولتی تأمین نماید.

تبصره (اصلاحی ۱۳۴۸، ۰۱، ۲۰ -) وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مجاز است مواد اولیه چوبی مورد مصرف بخش خصوصی برای صنایع چوب و سلولز به استثنای سوخت کارخانه ها و کارگاهها را از طرحهایی که راساً عمل می نماید بدون رعایت تشریفات مزایده به فروش برساند قیمت هیزم و چوبهای مصرفی بخش خصوصی برابر میانگین نرخ طرحهای واگذاری به بخشهای خصوصی در همان ناحیه و همان سال تعیین می شود و در صورت نبودن شرایط تعیین میانگین نرخي مورد عمل قرار خواهد گرفت که به

تصویب کمیسیون مصرح در ماده ۷۱ قانون محاسبات عمومی مصوب دی ماه سال ۱۳۴۹ رسیده باشد .

ماده ۲۸ - سازمان جنگلبانی مجاز است وجوهی که از جرایم و همچنین فروش مواد بازداشتی بدست آمده و میآید پس از کسر بیست درصد بدرآمد قطعی خود منظور و بیست درصد مزبور را بحساب سپرده بگذارد تا در صورتیکه بموجب احکام و یا قرارهای قطعی صادره از مراجع قضائی سازمان ملزم باسترداد جرایم و پرداخت وجوه حاصل از مواد بازداشتی گردد تا از محل سپرده های مزبور بصاحب حق و یا بابت حق الکشف بمأمورین پرداخت نماید در صورتیکه مبلغ سپرده کافی برای پرداخت محکوم به نباشد سازمان مکلف است بقیه آنرا جزو دیون و تعهدات سال بعد منظور و پرداخت کند .

در صورتیکه سازمان جنگلبانی از بیست درصد سپرده مذکور تا آخر هر سال استفاده نکرد آنرا بدرآمد سال آینده منظور خواهد نمود.

تبصره ۱ - سازمان جنگلبانی در مورد وصول جرایم قاچاق محصولات جنگلی از مقررات اجرائی آئین نامه وصول جرایم قاچاق استفاده مینماید.

تبصره ۲ - سازمان جنگلبانی آئین نامه تقسیم جرایم نقدی و وجوه حاصل از فروش اجناس بازداشتی را تهیه و با تصویب هیئت وزیران بموقع اجرا خواهد گذارد.

ماده ۲۹ - در کلیه اقدامات ثبتی که نسبت بتملك منابع طبیعی ملی شده بعمل میآید سازمان جنگلبانی از پرداخت مالیات و عوارض ثبتی و حق الثبت و هرگونه الصاق تمیر معاف است ولی حقوقی که به سردفتران اسناد رسمی تعلق میگیرد باید بوسیله سازمان جنگلبانی پرداخت گردد.

ماده ۳۰ - در صورتیکه مقطوعات غیرمجازی در محوطه ایستگاههای راه آهن دولتی ایران کشف و بازداشت شود طبق صورت مجلس بنماینده راه آهن محل تحویل خواهد گردید که تا تاریخ حمل آن از طرف مأمورین سازمان جنگلبانی نسبت به نگهداری مقطوعات مزبور اقدام نماید باین قبیل کالاهای حق الارض و انبارداری تعلق نخواهد گرفت. سازمان جنگلبانی موظف است ظرف دو ماه مقطوعات بازداشتی فوق را تحویل گرفته و خارج نماید در غیر اینصورت نسبت بمازاد از دو ماه باید حق الارض و انبارداری پرداخت کند.

فصل پنجم (اصلاحی ۱۳۴۸، ۰۱، ۲۰) - (تبدیل و واگذاری)

ماده ۳۱ (اصلاحی ۱۳۴۸، ۰۱، ۲۰) - وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مجاز است اراضی جنگلی جلگه ای حوزه آستارا تا گیلداغی که حجم درختان سرپای موجود در هر هکتار آن کمتر از ۱۰۰ مترمکعب باشد و نیز مراتع غیرمشجر ملی کشور را بر اساس طرحهایی که تصویب خواهد نمود برای تبدیل به مزرعه و باغ و مراتع و جنگلهای مصنوعی و علوفه کاری و مؤسسات دامپروری و صنایع مربوط و ایجاد مراکز و تأسیسات تولید و پرورش انواع ماهی و سایر آبزیان و همچنین استقرار کارخانجات، اکتشاف و بهره برداری معادن و ایجاد شهرک و احداث مسکن و تأسیس مدارس و مجتمع های آموزشی و مراکز بهداشتی و درمانی و تأسیسات ورزشی و جهانگردی، همچنین سایر مصارف عامی که به مباشرت دولت انجام میشود با رعایت مواد این فصل و مفاد آئین نامه های اجرایی این قانون باشخاص حقوقی زیر اجازه دهد:

- الف - شرکتهای کشت و صنعت موضوع قانون تأسیس شرکتهای بهره برداری اراضی زیر سدها.
- ب - شرکتهای تولید کشاورزی و دامی و شرکتهای کشت و صنعت و شرکتهای صنایع کشاورزی و دامی.
- ج - شرکتهای معدنی و صنعتی غیرکشاورزی بنا به پیشنهاد وزارت صنعت، معدن و تجارت و موافقت وزارت کشاورزی و منابع طبیعی.

د - مؤسسات انتفاعی دولتی و شرکتهای دولتی جهت ساختمانهای اداری و اجرای طرحهای مربوط بوظایف اصلی خود یا طرحهایی

که منبع درآمد برای اجرای وظایف اصلی آنها باشد و همچنین شرکتهای تعاونی مسکن برای اجرای طرحهای خانه سازی .

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۴۸، ۰۱، ۲۰) - اجازه مراتع غیرمشجر درجه یک برای مصارف غیرکشاورزی ممنوع است .

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۵۴، ۰۳، ۱۴) - مساحت اراضی که باشخاص حقوقی مندرج در بندهای الف - ب - ج - د اجازه داده میشود بر اساس مساحت مندرج در طرح مصوب و با رعایت طرح جامع بهره وری از سرزمین میباشد و تا زمانی که طرح جامع سرزمین

تهیه نشده طرح مصوب ملاک عمل خواهد بود .

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۵۴، ۰۳، ۱۴) - شرکتهای مندرج در بندهای الف - ب - ج این ماده که اراضی جنگلی جلگه ای و مراتع غیرمشجر شمال را در اختیار میگیرند ملزمند حداقل ۲۵ درصد مساحت اراضی مذکور را در تمام مدت اجازه برای تهیه و فروش چوب مورد نیاز صنایع طبق طرحی که بتصویب وزارت کشاورزی و منابع طبیعی میرسد درختکاری نمایند. ضوابط و نحوه بهره

برداري از درختكاري هاي مزبور در آئين نامه اجرائي اين قانون تعيين ميشود .

تبصره ۴ (الحاقی ۱۳۵۴، ۰۳، ۱۴) - آن قسمت از اراضی جنگلی جلگه ای و مراتع و بیشه های طبیعی که بمنظور حفظ و حمایت نسل شکار از طرف سازمان محیط زیست با رعایت قوانین و مقررات مربوط بعنوان پارک وحش یا منطقه حفاظت شده اعلام گردیده یا

خواهد شد و در اختیار سازمان مزبور قرار داشته و یا بعداً قرار خواهد گرفت قابل واگذاری بغیر نیست .

تبصره ۵ (الحاقی ۱۴، ۰۳، ۱۳۵۴) - وزارت کشاورزی و منابع طبیعی پس از تصویب هر طرح مراتب را کتباً به متقاضی اعلام مینماید که ظرف مدت دو ماه از تاریخ اعلام برای عقد قرارداد مراجعه کند. در صورتیکه نامبرده ظرف مهلت مقرر پیمان را منعقد

ننماید وزارت مزبور مجاز است قرارداد را با شرکت دیگری که واجد شرایط باشد منعقد کند .

تبصره ۶ (الحاقی ۱۴، ۰۳، ۱۳۵۴) - مدت اجاره برای موارد مذکور در این ماده حداکثر سی سال میباشد و ترتیب و شرایط تمدید آن

طبق آئین نامه ای است که بتصویب هیأت وزیران خواهد رسید .

تبصره ۷ (الحاقی ۱۴، ۰۳، ۱۳۵۴) - میزان اجاره بهای سالانه اراضی واگذاری برای طرحهای کشاورزی و دامی مندرج در این ماده حداکثر ۵ درصد برآورد ارزش تولیدی زراعی ناخالص سالانه زمین واگذاری بر اساس طرح مورد عمل از تاریخ انعقاد قرارداد خواهد بود که میزان آن تا حداکثر فوق توسط کمیسیونی مرکب از کارشناسان منتخب وزارت کشاورزی و منابع طبیعی و تصویب

وزیر کشاورزی و منابع طبیعی تعیین خواهد شد .

تبصره ۸ (الحاقی ۱۴، ۰۳، ۱۳۵۴) - در مورد صنایع و معادن و سایر مصارف غیرکشاورزی و ساختمانی اجاره دادن اراضی مذکور منوط بتصویب طرح توسط وزارتخانه مربوط و موافقت وزارت کشاورزی و منابع طبیعی همچنین میزان اجاره بهای سالانه زمین مورد اجاره توسط سه نفر کارشناس منتخب وزارت صنایع و معادن و وزارت کشاورزی و منابع طبیعی و وزارت مسکن و شهرسازی تعیین میشود.

میزان اجاره بهای موضوع تبصره ۷ و این تبصره هر ده سال یکبار با توجه به شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی که توسط بانک

مرکزی ایران یا مراجع صلاحیتدار دولتی دیگری تعیین میشود مورد تجدیدنظر قرار خواهد گرفت .

تبصره ۹ (الحاقی ۱۴، ۰۳، ۱۳۵۴) - شرکتهای مندرج در بند ج این ماده که طبق طرح مصوب اراضی مورد نیاز خود را بمنظور بهره برداری از مواد معدنی طبقه یک مذکور در قانون معادن مصوب اردیبهشت ماه ۱۳۳۶ اجاره می نمایند با پرداخت بهره مالکانه و اجاره متعلق و با رعایت قانون معادن حق بهره برداری از مواد معدنی طبقه یک واقع در محدوده اراضی مورد اجاره خود را

خواهند داشت .

ماده ۳۲ (اصلاحی ۲۰، ۰۱، ۱۳۴۸) - هرگاه بر اساس گزارش هیأت مندرج در ماده ۳۳ این قانون شرکتها و مؤسسات مذکور در بندهای الف - ب - ج و د ماده ۳۱ حداقل شصت درصد عملیاتی را که طبق طرح باید در نیمه اول مدت اجرای طرح در زمین مورد اجاره انجام شود و یا لااقل هشتاد درصد کل عملیات طرح در آن زمین را تا انقضای مدت اجرای آن بدون عذر موجه انجام ندهند وزیر کشاورزی و منابع طبیعی مراتب را با ارسال رونوشت گزارش هیأت نظارت به مجری طرح ابلاغ میکند تا چنانچه نسبت به مفاد گزارش مزبور معترض باشد اعتراض خود را ظرف مدت یکماه کتباً بدفتر وزیر کشاورزی و منابع طبیعی تسلیم کند. در صورتیکه ظرف یکماه مهلت مقرر از طرف مجری طرح اعتراض نشد نسبت بفسخ اجاره و خلع ید از اراضی و تأسیسات طرح طبق

مقررات این قانون اقدام میگردد .

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۴، ۰۳، ۱۳۵۴) - در صورتیکه مجری طرح پس از وصول اعلامیه حاوی نظر هیأت نظارت نسبت بگزارش هیأت مذکور معترض باشد و اعتراض خود را ظرف مهلت مقرر در اعلامیه بدفتر وزیر کشاورزی و منابع طبیعی تسلیم کند، اعتراض مزبور جهت رسیدگی به هیأتی مرکب از سه نفر از کارشناسان منتخب وزیر کشاورزی و منابع طبیعی ارجاع خواهد شد. اتخاذ تصمیم نهائی مبنی بر تعیین مهلت یا تمدید مدت یا رد اعتراض یا هر اقدام دیگری باتوجه بگزارشهای هیأت نظارت و هیأت

رسیدگی با وزیر کشاورزی و منابع طبیعی است .

تبصره ۲) (الحاقی ۱۴، ۰۳، ۱۳۵۴) - در صورتیکه تصمیم وزیر کشاورزی و منابع طبیعی مبنی بر خلع ید از مجری طرح باشد گارد جنگل و مرتع بدستور وزیر کشاورزی و منابع طبیعی از اراضی و تأسیسات موضوع طرح خلع ید خواهد کرد در این صورت وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مکلف است ۵۰ درصد سرمایه گذاری مجری طرح را که بر اساس طرح صورت گرفته باشد بقیمت روز یا قیمت تمام شده هر کدام کمتر باشد به اقساطی که مدت آن از دو برابر مدت سرمایه گذاری بیشتر نباشد بمجری طرح مسترد نماید. تعیین قیمت روز با نظر کارشناس و تشخیص قیمت تمام شده با استفاده از دفاتر و مدارک شرکت بعهده هیأت مندرج در

ماده ۳۳ میباشد و نظر هیأت در این مورد قطعی است .

تبصره ۳) (الحاقی ۱۴، ۰۳، ۱۳۵۴) - در صورتیکه مجری طرح برای سرمایه گذاری در طرح از وام استفاده کرده باشد پرداخت ۵۰

درصد سرمایه گذاری موضوع تبصره ۲ این ماده موکول بموافقت مؤسسه وام دهنده خواهد بود .

ماده ۳۳) (اصلاحی ۲۰، ۰۱، ۱۳۴۸) - (به منظور نظارت بر اجراء طرحهای کشاورزی و دامپروری و سایر طرحهای غیرکشاورزی مندرج در ماده (۳۱) این قانون و همچنین اراضی واگذاری برای اجراء طرحهای موضوع مواد (۳۱) و (۳۲) آئین نامه اجرائی لایحه قانونی اصلاح لایحه قانونی واگذاری و احیاء اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران مصوب ۳۱/۲/۱۳۵۹ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران و تشخیص تعلل یا تخلف و عذر موجه مجریان طرحها از مفاد قرارداد و تعیین درصد عملیات انجام شده طرحهای مزبور در هر استان هیأت پنج نفره نظارت با حکم وزیر جهاد کشاورزی، مرکب از رئیس سازمان جهاد کشاورزی، مدیرکل منابع طبیعی، مدیر امور اراضی استان، رئیس دستگاه اجرائی صادرکننده موافقت اصولی و پروانه بهره برداری یا نماینده تام الاختیار وی (حسب مورد) و یک نفر کارشناس در رشته مربوط به طرح تشکیل می گردد و در موارد خلاف بین نسبت به فسخ یا تمدید و تعیین مهلت و یا استرداد زمین تصمیم گیری خواهد شد .

تصمیمات هیأت با اکثریت آراء معتبر بوده و آراء صادره این هیأت حداکثر ظرف مدت سه ماه قابل اعتراض در مراجع قضائی ذی

صلاح خواهد بود .

تبصره ۱) (اصلاحی ۲۰، ۰۱، ۱۳۴۸) - (متن قرارداد در آئین نامه اجرائی، موضوع تبصره (۶) مشخص و پس از تصویب هیأت وزیران تمام قراردادهای فی مابین وزارت جهاد کشاورزی و دریافت کنندگان اراضی از تاریخ تصویب این قانون برابر متن قرارداد

مصوب منعقد خواهد شد و اقدامات بعدی وزارت جهاد کشاورزی و دریافت کنندگان اراضی تابع مفاد این قرارداد خواهد بود .

تبصره ۲) (اصلاحی ۰۹، ۰۴، ۱۳۸۶) - (کلیه واگذاری های صورت گرفته بعد از سال ۱۳۶۵ که منجر به صدور سند قطعی گردیده است و وزراء وقت با استفاده از اختیارات خود مستقیماً و بدون طی گردش کار کمیسیون های واگذاری در استانها دستور انتقال سند را داده اند و در صورتی که واگذاری بدون وجود طرح مصوب بوده و یا طرح مصوب بدون عذر موجه اجراء نشده یا اجراء طرح به میزان کمتر از چهل درصد (۴۰٪) بوده و یا تبدیل و تغییر کاربری غیرمجاز و غیرمتجانس با طرح مصوب بوده باشد، به موجب درخواست و اقامه دعوی از سوی وزارت جهاد کشاورزی در شعبه یا شعب ویژه ای که توسط قوه قضائیه در مرکز به همین منظور تشکیل می گردد بدون اخذ هزینه دادرسی، رسیدگی و نسبت به فسخ واگذاری و تبدیل آن به اجاره، تمدید و تعیین مهلت برای اجراء طرح یا دریافت بهای روز اراضی و واریز به حساب درآمد عمومی و یا استرداد زمین با توافق طرفین تصمیم گیری و رای صادر می نماید. شعب مذکور مرکب از سه نفر از قضات با ابلاغ رئیس قوه قضائیه می باشند جلسات هر شعبه با حضور کلیه اعضاء رسمیت یافته و آرای صادره با رأی مثبت اکثریت حاضر در جلسه اعتبار دارد. رأی صادره قطعی و غیرقابل تجدیدنظرخواهی می باشد. مهلت اقامه دعوی موضوع این تبصره از سوی وزارت جهاد کشاورزی یا یک سال از لازم الاجراء شدن این قانون می باشد .

واگذاری های صورت گرفته به دولت اعم از واگذاری های مستقیم جهت مصارف وزارتخانه ها و سازمانهای دولتی و غیرمستقیم جهت مصارف شهرکهای صنعتی، شهرکهای مسکونی و اراضی واگذار شده جهت تعاونی های مسکن یا بخش خصوصی و غیردولتی

برای امور عام المنفعه تا سال ۱۳۷۳، با رعایت تبصره های (۵۴) و (۴۶) قوانین بودجه ۱۳۷۵ تا ۱۳۷۸ مشمول بررسی مجدد نمی

باشد .

تبصره ۳ (اصلاحی ۱۳۸۶، ۰۴، ۰۹) - در صورتی که مجری طرح وجهی بابت خرید اراضی به حساب دولت واریز و یا هزینه هایی

در راستای اجرای طرح نموده باشد به هنگام تقویم، بهای روز با اخذ نظر کارشناسی محاسبه خواهد شد .

تبصره ۴ (اصلاحی ۱۳۸۶، ۰۴، ۰۹) - وزارت جهاد کشاورزی مکلف است هزینه های مجری (موضوع تبصره «۳») را تأمین و به مجری پرداخت و یا در صندوق ثبت تودیع نموده و سپس رأی قاضی و تصمیم نهائی هیأت مبنی بر فسخ، واگذاری و یا استرداد زمین را به ادارات ثبت محل و یا دفتر اسناد رسمی تنظیم کننده سند ابلاغ نماید و دستگاههای مذکور موظفند ظرف حداکثر یک ماه پس از اعلام مراتب نسبت به اصلاح اسناد صادره و در صورت انتقال زمین نسبت به صدور دفترچه مالکیت به نام دولت به

نمایندگی سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور اقدام نمایند .

تبصره ۵ (الحاقی ۱۳۸۶، ۰۴، ۰۹) - (واگذاری اراضی موضوع تبصره (۴) ماده (۳۱) اصلاحی قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع مصوب ۱۳۵۴/۳/۱۴ در مناطق مذکور در بند (الف) ماده (۳) قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست مناطق

چهارگانه تحت حفاظت مصوب ۱۳۵۳/۳/۲۸ ممنوع بوده و نسبت به استرداد زمین اقدام خواهد شد .

تبصره ۶ (اصلاحی ۱۳۸۶، ۰۴، ۰۹) - پرونده های مشمول تبصره های (۲) و (۵) این قانون که در شعبه یا شعب قضائی مربوطه تا تاریخ لازم الاجراء شدن این قانون، اقامه دعوا گردیده و منجر به صدور حکم شده، حکم صادره قطعی و قابل رسیدگی مجدد نمی

باشد .

تبصره ۷ (الحاقی ۱۳۸۸، ۰۶، ۰۱) - (آئین نامه اجرائی این قانون توسط رئیس قوه قضائیه و وزیر جهاد کشاورزی تهیه و ظرف سه

ماه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید .

ماده ۳۴ (اصلاحی ۱۳۵۴، ۰۳، ۱۴) - (از تاریخ تصویب این قانون وزارت جهاد سازندگی موظف است ظرف مدت سه سال اراضی جنگلی جلگه ای شمال و مراتع ملی غیرمشجر کشور را که تا پایان سال ۱۳۶۵ بدون اخذ مجوز قانونی تبدیل به باغ یا زراعت آبی شده و یا برای طرحهای تولید دام و آبزیان و سایر طرحهای غیرکشاورزی مورد استفاده قرار گرفته اند بر اساس تشخیص کمیسیون مرکب از نمایندگان جهاد سازندگی، کشاورزی و سازمان جنگلها و مراتع کشور و فرمانداری به مسوولیت جهاد سازندگی و در قبال دریافت اجاره بها یا قیمت تعیین شده واگذار و یا بفروش برساند. بدیهی است از زمین های منابع ملی تصرف شده بعد از تاریخ فوق الذکر بدون قید و شرط خلع ید خواهد شد .

نحوه اعلام و ابلاغ به متصرفین جهت مراجعه به کمیسیون و ترتیب واگذاری یا فروش و چگونگی تعیین اجاره بها و اجرت المثل ایام تصرف و قیمت فروش و نظارت بر عملکرد مستاجرین به موجب آئین نامه ای خواهد بود که توسط وزارت جهاد سازندگی تهیه

و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید .

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۵۴، ۰۳، ۱۴) - آن قسمت از منابع ملی را که متصرفین تبدیل و در آن به زراعت دیم مبادرت و یا فقط باحداث

دیوار در اطراف آن اکتفا نموده اند مشمول ماده ۳۴ نبوده و خلع ید میگردد .

تبصره ۲) (الحاقی ۱۴، ۰۳، ۱۳۵۴) - (مشمولین این ماده میتواند ظرف یکسال از تاریخ انتشار آگهی و یا وصول اعلامیه سازمان جنگلها و مراتع مدارك خود را ضمیمه درخواست اجاره نموده و بسازمان مزبور تسلیم نمایند در غیر این صورت از آنها خلع ید خواهد شد.

تبصره ۳) (الحاقی ۰۷، ۰۷، ۱۳۷۳) - (اراضي موضوع این ماده که به لحاظ فني مورد تأیید کمیسیون یاد شده قرار نگرفته باشد و همچنین در صورت عدم مراجعه مشمولین این ماده جهت تعیین تکلیف اراضي تصرفي در مهلت مقرر توسط مراجع صالحه قضائي به فوریت رسیدگی و خلع ید مي گردد. زمینهاي خلع ید شده مستعد کشت در اختیار هیأت واگذاری زمین قرار مي گیرد تا با اولویت

ایثارگران به افراد واجد شرایط واگذار شود .

تبصره ۴) (الحاقی ۰۷، ۰۷، ۱۳۷۳) - (در صورتیکه آب مورد استفاده در اینگونه اراضي فاقد مجوز بهره برداري باشد سازمانهاي آب

منطقه اي طبق مقررات جاري خود نسبت به صدور پروانه بهره برداري براي استفاده کننده اقدام مي نماید .

تبصره ۵) (الحاقی ۰۷، ۰۷، ۱۳۷۳) - (به وزارت جهاد سازندگی اجازه داده مي شود بمنظور مشارکت مردم در امر بیابان زدائي و کویر زدائي با تهیه طرحهاي اجرائي و تأمین امکانات و نهاده هاي لازم اراضي بیاباني و کویري مستعد را در قالب طرحهاي مصوب درختکاري و بوته کاري و مراتع داري و آبخیزداري به اشخاص حقيقي و حقوقي با اولویت ایثارگران واگذار نماید. واگذاری قطعي اینگونه اراضي منوط به گذشت حداقل پنج سال از واگذاری موقت مشروط به انجام طرح به تشخیص سازمان جنگلها و مراتع خواهد بود شرایط و نحوه واگذاری موقت و قطعي و میزان اراضي قابل واگذاری به موجب آئین نامه اي خواهد بود که به پیشنهاد

وزارت جهاد سازندگی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید .

تبصره ۶) (الحاقی ۰۷، ۰۷، ۱۳۷۳) - (کلیه درآمدهاي ناشي از اجرائي این قانون به حساب مخصوصي نزد خزانه واریز و معادل آن سالانه در اختیار وزارت جهاد سازندگی قرار خواهد گرفت تا منحصرأ در اجرائي این قانون و احیاء و اصلاح مراتع و جنگلها و

امور زیر بنائي و آبخیزداري مناطق مربوطه به مصرف برسد .

ماده ۳۵) (اصلاحی ۲۰، ۰۱، ۱۳۴۸) - (مستأجر بدون موافقت کتبي وزارت کشاورزي و منابع طبیعی حق واگذاری مورد اجاره را بهیچ عنوان بغیر ندارد. در صورتیکه اجرائي طرح با موافقت وزارت مزبور بعهدہ غیرمحول شود منتقل الیه نیز موظف باجرائي تام و تمام

مفاد طرح و از جمیع جهات جانشین مستأجر قبلي بوده و تابع مقررات این قانون خواهد بود .

تبصره ۱) (اصلاحی ۲۰، ۰۱، ۱۳۴۸) - (مجري طرح مکلف است اجاره بهاي پنج ساله را در موقع عقد قرارداد اجاره نقدأ بوزارت منابع طبیعی بپردازد و در موقع تنظیم سند قطعي فروش کلیه بهاي زمین نقدأ و یا نصف بهاي آنرا نقدأ و بقیه را باقسط مساوي هفت

ساله بپردازد و در صورت اخیر تا پرداخت آخرین قسط زمین در رهن وزارت منابع طبیعی باقي خواهد بود .

تبصره ۲) (اصلاحی ۲۰، ۰۱، ۱۳۴۸) - (وزارت منابع طبیعی مکلف است در قراردادهاي تنظيمي شرط کند در صورتیکه مجري طرح تعهدات سالانه مندرج در طرح را طبق قرارداد انجام ندهد وزارت منابع طبیعی به تشخیص کمیسیون مقرر در تبصره ماده ۳۲ این قانون که نظر آن قطعي و غیرقابل اعتراض است حق فسخ قرارداد را خواهد داشت و پس از فسخ قرارداد به تقاضاي وزارت منابع طبیعی مأمورین انتظامي مکلفند ملک را از تصرف مستأجر خارج نمایند.

هزینه هاي انجام شده از طرف مستأجر تا زمان فسخ قرارداد بوسیله کمیسیون مذکور با جلب نظر کارشناس تعیین و از طرف

وزارت منابع طبیعی از محل اعتبار حساب مخصوص ذیل ماده ۳۵ این قانون بمستأجر سابق پرداخت میشود در صورت واگذاری

مجدد این اراضي بمستأجر دیگر هزینه های پرداختی از مستأجر جدید دریافت خواهد شد .

تبصره ۳- در صورتیکه مجري طرح پس از انقضاء مدت پنجسال و انجام طرح حاضر بخريد اراضي مورد اجاره نباشد ميتواند حق خريد خود را بديگري واگذار نمايد در غير اينصورت سازمان جنگلبناني موظف است طبق آئين نامه معاملات دولتي نسبت بفروش زمين و مستحدثات آن اقدام نمايد بهاي زمين معادل قيمت اوليه از مبلغ فروش برداشت و مازاد بابت مستحدثات بمجري طرح يا نماينده قانوني او پرداخت خواهد شد.

تبصره ۴ (الحاقی ۱۳۴۸، ۰۱، ۲۰)- (بهاي اراضي جنگلي که بموجب مقررات این قانون در اختيار اشخاص قرار گرفته است مشمول

مقررات این ماده خواهد بود .

تبصره ۵ (الحاقی ۱۳۴۸، ۰۱، ۲۰)- (وزارت منابع طبیعی مجاز است بمنظور اجرائي طرحهاي مرتع داري و اعطاي وام به توليد کنندگان علوفه از طريق بانک کشاورزي ايران و يا ساير مؤسسات اعتباري دولتي بر اساس آئين نامه اي که بتصويب هيئت مذکور در این ماده خواهد رسيد قسمتي از درآمد حاصل موضوع این ماده را که حداکثر از ده درصد مبلغ دریافتي هر سال تجاوز نکند بمصرف

برساند .

تبصره ۶ (الحاقی ۱۳۴۸، ۰۱، ۲۰)- (وزارت منابع طبیعی مجاز است حداکثر تا ششماه پس از تصویب این قانون اراضي جنگلي جلگه اي و مراتع غيرمشجر جلگه اي از حوزه آستارا تا گيلداغي را که قبل از تصويب قانون ملي شدن جنگلها از طرف املاك و مستغلات پهلوي باشخاص واگذار و يا فروخته شده است بدون رعایت تشریفات مذکور در این قانون و بدون اخذ بها بخريداران اراضي مذکور

که گواهي تسويه حساب از اداره حسابداري اختصاصي و يا بنياد پهلوي را ارائه ميکنند واگذار کند .

تبصره ۷ (الحاقی ۱۳۴۹، ۰۴، ۰۷)- (حداقل بهاي تعيين شده براي اراضي جنگلي جلگه اي واقع بين هشت پر و آستارا براي هر هکتار

۲۰۰۰۰ ريال تعيين میگردد .

ماده ۳۶ (اصلاحي ۱۳۵۴، ۰۳، ۱۴)- (به وزارت کشاورزي و منابع طبيعي اجازه داده مي شود به اشخاص حقيقي که تا پايان سال ۱۳۵۲ به طور مستقيم يا غير مستقيم از سازمانهاي دولتي يا وابسته به دولت و شرکتهاي تعاوني مربوط به آنها زمين خريداري نموده و رقيه مورد معامله آنها بعدا و طبق قانون ملي شدن جنگلها و مراتع ملي تشخيص شده است به ميزان مندرج در سند يا مدارك مربوط از مراتع غيرمشجر ملي شده همان شهرستان مجانا واگذار نمايد.

در مواردی که مساحت مندرج در سند بیش از دو هزار متر باشد فقط تا دو هزار متر واگذار خواهد شد. در هر حال به مشمولین در

هیچ مورد بیش از يك قطعه واگذار نخواهد شد. مفاد این بند شامل اراضي جنگلي و مراتع مشجر ملي شده نخواهد بود .

تبصره (الحاقی ۱۳۵۴، ۰۳، ۱۴)- (دولت مجاز است به پیشنهاد وزارت کشاورزي و منابع طبيعي به جاي واگذاري زمين بهاي این

اراضي را تعيين و تأديه نمايد .

ماده ۳۷ (اصلاحي ۱۳۴۸، ۰۱، ۲۰)- (بوزارت منابع طبيعي اجازه داده ميشود اراضي جنگلي و مراتع غير مشجر و بيشههاي طبيعي را بمنظور رفع نيازمنديهاي مربوط بوظايف اصلي وزارتخانهها و مؤسسات دولتي با تصويب هيئت وزيران بلاعوض واگذار نمايد

حداکثر اراضي واگذاري طبق این ماده براي هر وزارتخانه يا مؤسسه دولتي بيست هکتار در هر استان خواهد بود.

اراضي مورد واگذاري قابل اجاره و انتقال بغير نميباشد .

ماده ۳۷ (اصلاحي ۱۴، ۰۳، ۱۳۵۴-) بوزارت كشاورزي و منابع طبيعي اجازه داده ميشود اراضي جنگلي جلگه‌اي و مراتع غير مشجر را بر حسب احتياجات وزارت جنگ و بنياد پهلوي و دانشگاههاي كشور و بانك توسعه كشاورزي مجاناً واگذار و يا براي اجراي طرحهاي توسعه كشاورزي و تأسيس ايستگاههاي كشاورزي بدون دريافت وجه تخصيص دهد و براي رفع نيازمنديهاي مربوط بوظايف اصلي ساير وزارتخانه ها و مؤسسات دولتي و شهرداريها و مؤسسات عام المنفعه و خيريّه عمومي رسمي و همچنين جهت ساختمان اداري آنها در هر استان يا فرمانداري كل حداكثر تا بيست هكتار با تصويب هيأت وزيران مجاناً و بقيه زمين مورد احتياج طرح مربوط را بصورت اجاره واگذار كند. و در صورتيكه در مدت دو سال از تاريخ واگذاري براي اجراي طرح مربوط مورد استفاده قرار نگیرد خود بخود بوزارت كشاورزي و منابع طبيعي برگشت ميشود. اراضي مزبور باستثناي اراضي كه ببانك توسعه كشاورزي و بنياد پهلوي و ساير مؤسسات عام المنفعه و خيريّه عمومي كه بموجب قوانين شناخته شده باشند واگذار ميشود قابل تفكيك

و اجاره و انتقال بغير نميباشد .

تبصره ۱ (اصلاحي ۰۷، ۰۴، ۱۳۴۹-) واگذاري اراضي بمؤسسات آموزش عالي و علمي و دانشگاهها با تأييد وزارت علوم و آموزش عالي بعمل خواهد آمد.. اراضي واگذاري و مورد اجاره قابل تفكيك و واگذاري عين يا منفعت بغير نبوده و در صورت انحلال يا تبديل

مؤسسه آموزشي بوزارت كشاورزي و منابع طبيعي برگشت داده خواهد شد .

تبصره ۲ (اصلاحي ۰۷، ۰۴، ۱۳۴۹-) بهاي اراضي واگذاري ببانك توسعه كشاورزي ايران به مبلغی كه مورد توافق وزارت كشاورزي و منابع طبيعي و بانك توسعه كشاورزي ايران باشد و بتصويب مجمع عمومي بانك مزبور برسد ب سرمايه بانك افزوده

خواهد شد .

تبصره ۳ (اصلاحي ۰۷، ۰۴، ۱۳۴۹-) در صورتيكه از اراضي جنگلي غيرجلگه اي براي راه دارخانه يا تعميرگاه ماشين آلات راه سازي يا نصب آنتن و ايجاد پايگاه فرستنده و رادار مورد احتياج وزارتخانه ها يا سازمانهاي دولتي مربوط باشد وزارت كشاورزي و منابع طبيعي مجاز است با تصويب هيأت وزيران منحصراً بميزان مورد احتياج براي اجراي طرح از آن اراضي واگذار نمايد.

تبصره ۴ (اصلاحي ۰۷، ۰۴، ۱۳۴۹-) اراضي مورد احتياج سازمان تربيت بدني و تفریحات سالم و سازمان پيشاهنگي تا ۴ هکتار در هر شهرستان بطور رايگان و بقيه زمين مورد طرح مصوبه آنها بصورت اجاره واگذار خواهد شد. مساحت این اراضي در هر

شهرستان بر حسب وسعت شهرها بر اساس طرح مصوب و بترتیبی كه در آئين نامه این قانون مقرر خواهد شد تعيين ميگردد .

تبصره ۵ (الحاقي ۱۴، ۰۳، ۱۳۵۴-) اراضي مورد احتياج وزارت آموزش و پرورش براي ايجاد مدارس و مجتمعهاي آموزشي بدون

رعایت محدودیت حد نصاب مندرج در این ماده تأمین ميگردد .

تبصره ۶ (الحاقي ۱۴، ۰۳، ۱۳۵۴-) تعيين ميزان اجاره اراضي واگذاري بسازمانهاي مندرج در این ماده با وزارت كشاورزي و منابع

طبيعي خواهد بود .

تبصره ۷ (الحاقی ۱۹، ۰۹، ۱۳۵۸) - در هر مورد که به تشخیص ستاد جهاد سازندگی استفاده از اراضی ملی شده و جنگلها و مراتع و منابع طبیعی برای اجرای برنامه های سازندگی ضرورت پیدا کند مراتب را جهت تصویب و واگذاری به وزارت کشاورزی و

عمران روستائی پیشنهاد خواهد کرد .

ماده ۳۷ مکرر (الحاقی ۲۰، ۰۱، ۱۳۴۸) - (در صورت نیاز مؤسسات انتفاعی و بازرگانی وابسته بدولت به اراضی جنگلی جلگه ای و مراتع غیرمشجر جلگه ای از حوزه آستارا تا حوزه گلیداغی وزارت منابع طبیعی مجاز است اراضی مورد نیاز را حداکثر تا ده

هکتار در هر استان برای اجرای وظایف اصلی آنها به بهای عادلانه بفروشد .

ماده ۳۸ (منسوخه ۲۰، ۰۱، ۱۳۴۸) - (وزارت منابع طبیعی مجاز است اراضی مذکور در ماده ۳۷ مورد نیاز شهرداریها و بنیاد پهلوی و سازمان شکاربانی و نظارت بر صید و مؤسسات عام المنفعه و خیریه عمومی را برای تأمین احتیاجات عمومی که مربوط بوظایف آنها است در حوزه هر استان و یا فرمانداری کل و یا مستقل حداکثر تا بیست هکتار با تصویب هیئت وزیران مجاناً واگذار کند.

اراضی واگذار شده قابل اجاره و انتقال بغیر نمیشد .

تبصره (منسوخه ۲۰، ۰۱، ۱۳۴۸) - (واگذاری اراضی مورد نیاز سازمان تربیت بدنی و تفریحات سالم و سازمان ملی پیشاهنگی در هر

شهرستان حداکثر تا میزان ۴ هکتار با شرایط مذکور در این ماده بلامانع خواهد بود .

ماده ۳۸ - از هر متر مکعب درختان موجود در اراضی جنگلی جلگه ای شمال که طبق ماده ۳۱ به اشخاص حقوقی واگذار می شود مقطوعاً شش صد ریال به عنوان بها و عوارض درخت از مجری طرح دریافت میشود. میزان بها و عوارض درخت هر سه سال یک

بار توسط وزارت کشاورزی و منابع طبیعی و بر اساس نرخ عادلانه انواع چوب مورد تجدیدنظر قرار خواهد گرفت .

تبصره (الحاقی ۱۴، ۰۳، ۱۳۵۴) - (وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی و شرکتهای دولتی و شهرداریها و جمعیتهای خیریه عمومی رسمی و سازمان پیشاهنگی و تربیت بدنی و مؤسسات عمومی که به موجب ماده ۳۷ این قانون اراضی جنگلی جلگه ای را در اختیار می

گیرند مکلفند درختان موجود در اراضی مورد واگذاری را پس از قطع عیناً به سازمان جنگلها و مراتع کشور تحویل دهند .

ماده ۳۸ (اصلاحی ۲۰، ۰۱، ۱۳۴۸) - (از هر متر مکعب درختان موجود در اراضی جنگلی که طبق ماده ۳۱ به اشخاص واگذار میشود بشرط آنکه قطر درختان مزبور کمتر از ۱۵ سانتیمتر نباشد مقطوعاً سیصد ریال بعنوان بها و عوارض چوب از مجری طرح دریافت

میشود .

تبصره ۱ (اصلاحی ۲۰، ۰۱، ۱۳۴۸) - (وزارتخانه ها و مؤسسات انتفاعی دولت و شهرداریها و سازمانهای که بموجب مواد ۳۷ و ۳۷ مکرر و ۳۸ اراضی جنگلی را در اختیار میگیرند مکلفند درختان موجود در اراضی مورد واگذاری را پس از قطع عیناً تحویل

وزارت منابع طبیعی بدهند .

تبصره ۲ (اصلاحی ۲۰، ۰۱، ۱۳۴۸) - (وزارت منابع طبیعی مجاز است اجازه تبدیل مراتع غیر مشجر و اراضی جنگلی موضوع مواد

۳۷ و ۳۷ مکرر و ۳۸ را صادر کند .

ماده ۳۹ (اصلاحی ۱۳۴۸، ۰۱، ۲۰) - گواهی سازمان جنگلها و مراتع کشور که پس از اجرای کامل مقررات تشخیص منابع ملی موضوع قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع صادر شده یا میشود و نقشه های منضم بگواهی مذکور از لحاظ ثبتی و صدور سند مالکیت منابع ملی ملاک عمل ادارات ثبت خواهد بود. ادارات مذکور مکلفند اسناد مالکیت منابع ملی را با رعایت قوانین و

مقررات مربوط به ثبت املاک بر اساس گواهیهای مزبور و نقشه های مربوط صادر نمایند .

تبصره (الحاقی ۱۳۵۴، ۰۳، ۱۴) - بمنظور ایجاد و توسعه مراکز جهانگردی در کرانه های بحر خزر بنا به پیشنهاد مشترک وزارت کشاورزی و منابع طبیعی و وزارت اطلاعات و جهانگردی و تصویب هیأت وزیران اجازه تفکیک اراضی جنگلی جلگه ای و اگذار

شده منحصرأ به میزانی که برای این منظور اختصاص خواهد یافت صادر خواهد شد .

ماده ۴۰ (اصلاحی ۱۳۵۴، ۰۳، ۱۴) - (اجاره اراضی مذکور در این فصل بدون رعایت مقررات مربوط به مزایده انجام می گیرد و کلیه وجوه حاصله در حساب درآمد اختصاصی سازمان جنگلها و مراتع منظور و طبق مقررات بودجه عمومی کشور به مصرف هزینه های جنگل کاری - احداث و نگهداری راههای جنگلی و صنایع چوب و کاغذسازی و اجرای طرحهای مراتع و جنگل داری

دولتی خواهد رسید .

ماده ۴۱ (اصلاحی ۱۳۵۴، ۰۳، ۱۴) - (قراردادهای اجاره و واگذاری اراضی جنگلی جلگه ای شمال که با رعایت مقررات قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع مصوب سال ۱۳۴۶ و اصلاحیه های مصوب سالهای ۱۳۴۸ و ۱۳۴۹ با اشخاص حقیقی یا حقوقی منعقد شده به قوت خود باقی است و این قبیل اراضی اعم از اینکه اسناد انتقال قطعی آنها به نام اشخاص صادر شده یا نشده باشد مشمول مقررات این قانون نبوده و مقررات قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع مصوب سال ۱۳۴۶ و اصلاحیه های سالهای ۱۳۴۸ و ۱۳۴۹ و قانون حفظ و گسترش فضای سبز و جلوگیری از قطع بی رویه درخت مصوب مردادماه ۱۳۵۲

درباره آنها اجرا خواهد شد .

فصل ششم - جرایم و مجازاتها

ماده ۴۲ (اصلاحی ۱۳۴۸، ۰۱، ۲۰) - (بریدن و ریشه کن کردن و سوزاندن نهال و درخت و تهیه چوب و هیزم و ذغال از منابع ملی و توده های جنگلی بدون اخذ پروانه از وزارت منابع طبیعی ممنوع است

1- جریمه نقدی بریدن، ریشه کن کردن و سوزاندن هر اصله نهال، یک میلیون و پانصد هزار (۱/۵۰۰/۰۰۰) ریال تا سه میلیون و هفتصد و پنجاه هزار (۳/۷۵۰/۰۰۰) ریال به شرح زیر می باشد:

1- 1- 1- نهال درختان موضوع ماده (۱) قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشور - مصوب ۱۳۷۱ - و گونه های کهور، آکاسیا و کنار، سه میلیون و هفتصد و پنجاه هزار (۳/۷۵۰/۰۰۰) ریال.

2- 1- نهال درختان دسته دوم موضوع بند (۱۷) ماده (۱) قانون حفاظت و بهره برداری از جنگل ها و مراتع، دو میلیون و دویست و پنجاه هزار (۲/۲۵۰/۰۰۰) ریال.

3- 1- نهال درختان سایر گونه ها، یک میلیون و پانصد هزار (۱/۵۰۰/۰۰۰) ریال.

2- جریمه نقدی بریدن و ریشه کن کردن هر اصله درخت و تهیه هر مترمکعب چوب، هیزم و ذغال از آن، سی میلیون (۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال تا هفتاد و پنج میلیون (۷۵/۰۰۰/۰۰۰) ریال به شرح زیر می باشد:

1- 2- درختان موضوع ماده (۱) قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشور - مصوب ۱۳۷۱ - و گونه های کهور، آکاسیا و کنار، هفتاد و پنج میلیون (۷۵/۰۰۰/۰۰۰) ریال.

2- 2- درختان دسته دوم موضوع بند (۱۷) ماده (۱) قانون حفاظت و بهره برداری از جنگل ها و مراتع، پنجاه و دو میلیون و پانصد هزار (۵۲/۵۰۰/۰۰۰) ریال.

3- 2-درختان سایر گونه ها، سی میلیون (۳۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال.

در تمام موارد عین مال نیز ضبط و بترتیب مقرر در ماده ۲۸ این قانون عمل خواهد شد .

ماده ۴۳ (اصلاحی ۱۳۸۲، ۰۷، ۲۳)- بریدن و ریشه کن کردن بوته ها و خارها و درختچه های بیابانی و کویری و کوهستانی در مناطق کویری و بیابانی ممنوع است متخلف بحسب تکذیری تا ده روز محکوم و میزان جرایم نقدي موضوع این ماده، شش میلیون (۶/۰۰۰/۰۰۰) ریال تا پانزده میلیون (۱۵/۰۰۰/۰۰۰) ریال به شرح زیر می باشد:

1- بریدن و ریشه کن کردن بوته ها و خارهای مناطق بیابانی و کویری، شش میلیون (۶/۰۰۰/۰۰۰) ریال.

2- بریدن و ریشه کن کردن درختچه های مناطق بیابانی و کویری، پانزده میلیون (۱۵/۰۰۰/۰۰۰) ریال .

در صورت تکرار بهر دو مجازات محکوم خواهد شد .

تبصره - انجام عملیات مذکور در ماده بالا در صورتیکه بمنظور زراعت یا درختکاری و ایجاد بادشکن یا مرتع مشجر یا غیرمشجر و همچنین بمنظور تأمین حوائج دیگر اهالی باشد با اجازه سازمان جنگلبانی و طبق شرایطی که از طرف سازمان مزبور تعیین می شود مجاز است.

ماده ۴۳ مکرر (الحاقی ۱۳۴۸، ۰۱، ۲۰)- (بمنظور جلوگیری از پر شدن مخازن سدها و حرکت ریگهای روان و همچنین حفاظت و جلوگیری از فرسایش خاک مناطقی که از طرف وزارت منابع طبیعی تشخیص داده میشود فرق اعلام میگردد و چرانیدن دام و زراعت دیم در مناطق قرق شده بکلی ممنوع است. کشت آبی در این مناطق و تعیین مناطق قرق در اراضی زیر سدها طبق آئین نامه

ای خواهد بود که بتصویب وزارت منابع طبیعی و وزارت آب و برق و وزارت کشاورزی برسد .

ماده ۴۴ (اصلاحی ۱۳۸۲، ۰۷، ۲۳)- (چرانیدن بز در جنگلها و مراتع و مناطقی که از طرف سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور تعیین و آگهی شده است ممنوع و متخلف پرداخت غرامت چهار میلیون و هشتصد هزار (۴ / ۸۰۰ / ۰۰۰) ریال برای هر رأس

بز محکوم می شود .

ماده ۴۴ مکرر (الحاقی ۱۳۴۸، ۰۱، ۲۰)- (چرانیدن دام در منابع ملی مذکور در ماده يك قانون ملی شدن جنگلهای کشور بدون اخذ پروانه مطلقاً ممنوع است. وزارت منابع طبیعی مکلف است دام افرادی را که بدون پروانه مبادرت بچرای دام مینمایند بنفع خود ضبط نموده و بدون رعایت تشریفات مزایده بفروش برساند در مورد صاحبان پروانه های چرا که بر خلاف مندرجات پروانه صادره مبادرت بچرای دام اضافه بر تعداد مجاز در پروانه بنمایند بترتیب فوق رفتار خواهد شد و دام اضافه بر ظرفیت چرا بنفع وزارت منابع طبیعی ضبط و بفروش میرسد. نحوه اجرای این ماده بموجب آئین نامه ای خواهد بود که به پیشنهاد وزارت منابع طبیعی و

بتصویب کمیسیونهای مربوط مجلسین خواهد رسید .

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۴۸، ۰۱، ۲۰)- (واگذاری حق استفاده از پروانه چرا بهر نحو از طرف صاحب پروانه بدیگری و یا دریافت وجه یا هر نوع مالی بعنوان واگذاری پروانه یا حق علفچر یا حق عبور یا بهر عنوان بابت استفاده از مرتع موضوع پروانه ممنوع است و

مرتکب بحسب تأدیبی از ششماه تا دو سال محکوم خواهد شد .

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۴۸، ۰۱، ۲۰)- (چرانیدن احشام کشورهای همجوار در مراتع داخل کشور و تعیین نرخ علفچر بموجب آئین نامه

ای خواهد بود که از طرف وزارت منابع طبیعی تهیه و بتصویب هیئت وزیران خواهد رسید .

ماده ۴۵ - آتش زدن نباتات در مزارع و باغات داخل یا مجاور جنگل بدون اجازه و نظارت مأموران جنگلبانی ممنوع است در صورتیکه در نتیجه بی‌مبالائی حریق در جنگل ایجاد شود مرتکب بحسب تأدیبی از دو ماه تا یکسال محکوم خواهد شد.

ماده ۴۶ (اصلاحی ۱۳۸۲، ۰۷، ۲۳) - هر کس مبادرت به کت زدن یا روشن کردن آتش در تنه درخت جنگلی نماید بحسب تأدیبی از سه ماه تا یکسال محکوم خواهد شد و جریمه نقدی کت زدن یا پی زدن یا روشن کردن آتش در تنه درخت جنگلی، از سی میلیون (۳۰ / ۰۰۰ / ۰۰۰) ریال تا هفتاد و پنج میلیون (۷۵ / ۰۰۰ / ۰۰۰) ریال به شرح زیر می‌باشد:

1- درختان موضوع ماده (۱) قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشور - مصوب ۱۳۷۱ - و گونه های کهور، آکاسیا و کنار، هفتاد و پنج میلیون (۷۵ / ۰۰۰ / ۰۰۰) ریال.

2- درختان دسته دوم موضوع بند (۱۷) ماده (۱) قانون حفاظت و بهره برداری از جنگل ها و مراتع، پنجاه و دو میلیون و پانصد هزار (۵۲ / ۰۰۰ / ۰۰۰) ریال.

3- درختان سایر گونه ها، سی میلیون (۳۰ / ۰۰۰ / ۰۰۰) ریال .

ماده ۴۷ - هر کس در جنگل عمداً آتش سوزی ایجاد نماید بحسب مجرد از سه تا دهسال محکوم خواهد شد در صورتیکه مرتکب مأمور جنگلبانی باشد حداکثر مجازات مذکور محکوم می‌شود.

تبصره - در موقع آتش سوزی در جنگلها کلیه مأمورین دولتی اعم از لشکری و کشوری و شهرداریها که در نزدیکی آن محل باشند در مقابل تقاضای مأمورین جنگلبانی یا ژاندارمری یا بخشداري موظفند با کلیه وسایل ممکنه دولتی و شهرداری که در اختیار دارند در آتش نشانی کمک نمایند مأمورین کشوری و شهرداری که در ایفای این وظیفه مسامحه و قصور نمایند بر حسب مورد طبق مقررات مواد ۵۸ و ۵۹ قانون استخدام کشوری مجازات می‌شوند. در مورد مأمورین لشکری تعقیب و مجازات آنان طبق مقررات و قوانین نظامی خواهد بود.

ماده ۴۸ - حمل چوب و هیزم و زغال حاصل از درختان جنگلی در تمام نقاط کشور باستثناء داخله شهرها بدون تحصیل پروانه حمل از سازمان جنگلبانی ممنوع است و چنانچه مرتکب فاقد پروانه بهره برداری باشد طبق قانون مجازات مرتکبین قاچاق تعقیب خواهد شد در صورتیکه دارای پروانه بهره برداری باشد فقط عین مال بسود سازمان جنگلبانی ضبط می‌شود. حمل چوب و هیزم و زغال از شهر بدهات مجاور در حدود مصرف شخصی مجاز است حدود این اجازه در آئین نامه اجرایی این قانون تعیین خواهد شد.

تبصره ۱ - حمل مجدد چوب و زغال و هیزم مجاز بین شهرهائیکه سازمان جنگلبانی آگهی خواهد کرد احتیاج به صدور پروانه ندارد.

تبصره ۲ - در صورتیکه چوب یا هیزم یا زغالی که برای مصارف روستائی جنگل نشینان یا دهکده های مجاور جنگل اختصاص داده شده بنقاط دیگر حمل شود قاچاق محسوب و طبق مقررات قانون کیفر مرتکبین قاچاق با مرتکب رفتار خواهد شد.

تبصره ۳ - راننده وسیله نقلیه که چوبهای بدون پروانه را عالماً حمل کرده باشد معاون جرم محسوب و علاوه از مجازات مقرر از دو ماه تا یکسال از حق رانندگی محروم می‌شود. مأمورین سازمان جنگلبانی باید پروانه رانندگی را از مرتکب اخذ و ضمیمه پروانه بدادگاه صلاحیتدار ارسال دارند.

ماده ۴۹ - استفاده از کوره زغال موجود یا احداث کوره زغال جدید در جنگل یا مجاور آن مستلزم داشتن پروانه از سازمان جنگلبانی میباشد و متخلف به یکماه تا شش ماه حبس تأدیبی محکوم خواهد شد.

تبصره -سازمان جنگلبانی مجاز خواهد بود که کوره های زغال بدون پروانه مذکور در این ماده را خراب نماید.

ماده ۵۰ (اصلاحی ۱۳۸۲، ۰۷، ۲۳) - بمنظور احیاء جنگلهای سوخته و منابع ملی که بی رویه بهره برداری و مخروبه گردیده و همچنین توده های جنگلی مذکور در تبصره ۲ ماده دوم قانون ملی شدن جنگلها سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور مکلف است با انتشار آگهی و نصب تابلو حدود آنها را تعیین و قرق اعلام کند و تا مدتیکه سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور مقتضی بداند هر گونه دخل و تصرف ممنوع است .

متخلف از جهت قطع اشجار طبق مقررات این قانون تعقیب و جریمه ریالی چرای غیرمجاز در محدوده جنگل های سوخته شده و یا

توده هاي جنگلي مذکور در تبصره (۲) ماده (۲) قانون ملي شدن جنگل ها که توسط سازمان جنگل ها، مراتع و آبخيزداري کشور قرق اعلام شده است، براي هر واحد دامي معادل بيست درصد ارزش متوسط واحد دامي که در ابتدای هر سال توسط وزارت جهاد کشاورزي اعلام مي شود، محاسبه خواهد شد و بپرداخت خسارت وارد بمنايع ملي قرق شده محکوم خواهد شد .

همچنين مباشر عمل مجرم محسوب است مگر اينکه سبب اقوي از مباشر باشد .

ماده ۵۱ - هيچيك از کارکنان سازمان جنگلبنائي اعم از فني يا اداري حق ندارند مستقيماً يا با واسطه در معاملات محصولات جنگل که جنبه تجارت داشته باشد شرکت نمايند در صورت تخلف بحبس تاديبی از يك ماه تا شش ماه محکوم و همچنين براي هميشه از خدمت کادر جنگلبنائي محروم خواهند شد.

ماده ۵۲ - علامت ويژه جنگلبنائي علامت رسمي دولتي است و تقليد کننده جاعل محسوب و طبق ماده ۹۹ قانون مجازات عمومي تعقيب خواهد شد.

تبصره ۱- مأمورين جنگلبنائي که چکش بآنها سپرده شده مکلف بحفظ چکش هاي ويژه سازمان جنگلبنائي ميباشد و چنانچه در اثر عدم مراقبت آنها چکش بدست شخص غير صلاحيت دار افتد مأمورين مزبور به تنزل مقام تا يك پايه محکوم خواهند شد و اگر از چکش استفاده سوي شده باشد که مطابق اين قانون عمل مزبور قاچاق محسوب باشد مأموري که چکش باو سپرده شده بمجازات معاونت در جرم قاچاق محکوم مي گردد.

تبصره ۲ - اشخاصي که از چکشهاي ويژه سازمان جنگلبنائي سوء استفاده نمايند مشمول اين ماده خواهند بود.

تبصره ۳ - هرگاه مأموري که چکش باو سپرده شده شخصاً و يا با تباني شخص ديگري از چکش سوء استفاده نمايد به حداکثر مجازات مباشر اصلي جرم مذکور در اين ماده محکوم خواهد شد.

فصل هفتم - مقررات مختلفه

ماده ۵۳ - داسراها و دادگاهها موظفند پرونده هاي جزائي (اعم از خلای و غيره) ارسال شده از طرف سازمان جنگلبنائي و واحدهاي تابع را خارج از نوبت رسيدگي نمايند.

ماده ۵۴ - مأمورين جنگلبنائي که بموجب احکام سازمان جنگلبنائي مأمور کشف و تعقيب جرائم مذکور در اين قانون ميشوند در ردیف ضابطین دادگستري محسوب و از اين حيث تحت تعليمات دادستان محل انجام وظيفه خواهند نمود.

تبصره ۱ - در صورتيکه مأموران مذکور بر خلاف واقع بمنظور نفع شخصي و يا اعمال غرض گزارش خلاف واقع بدهند بکيفر جرميکه موضوع گزارش بوده محکوم خواهند شد.

تبصره ۲ - مأمورين کشف و تعقيب جرائم که از طرف سازمان جنگلبنائي تعيين ميشوند از حيث اجراي اين قانون وقتي ضابط دادگستري محسوب ميشوند که وظائف ضابطین دادگستري را در کلاس مخصوص تعليم گرفته باشند.

تبصره ۳ - مأموران سازمان جنگلبنائي که داراي معرفي نامه از طرف سازمان مزبور ميباشند با تحصيل نمايندگي از طرف دادستان مجازند کليه کارخانجات صنايع چوب و همچنين انبارها را در هر موقع که لازم بدانند بازرسي و در صورت کشف چوب غيرمجاز نسبت به بازداشت آن اقدام و با تنظيم صورت مجلس مراتب را بداسراي محل اطلاع دهند.

تبصره ۴ - در صورتيکه مأمورين جنگلبنائي خود مرتکب جرايم مذکور در اين قانون گردند يا شرکت و معاونت در آن نمايند بحداکثر مجازات مقرر در اين قانون محکوم مي شوند و در صورتيکه مسامحه در اجراي مقررات قانون يا آئين نامه هاي مربوطه نمايند بحبس تاديبی از يکماه تا سه ماه محکوم خواهند شد.

ماده ۵۵ (اصلاحي ۱۳۴۸، ۰۱، ۲۰) - (هر کس بقصد تصرف بمنايع ملي مذکور در ماده ۱ قانون ملي شدن جنگلهای کشور تجاوز کند

بيك سال تا سه سال حبس تأديبي محكوم خواهد شد .

تبصره ۱ (اصلاحي ۱۳۴۸، ۰۱، ۲۰) - (وزارت كشاورزي و منابع طبيعي مكلف است بوسيله گارد جنگل و مأموران خود بمحض اطلاع رفع تجاوز کند و در صورتیکه تشخیص وزارت كشاورزي و منابع طبيعي نسبت به منابع ملي مذکور در اين ماده اخطار يا آگهی شده باشد مراتب را بدادسرای محل اعلام دارد داسرا متهم را مورد تعقيب کيفري قرار میدهد مگر اینکه نسبت به تشخیص وزارت كشاورزي و منابع طبيعي در مهلت مقرر در اخطاریه يا آگهی اعتراض شده باشد که در اين صورت تعقيب کيفري متوقف و ادامه آن موکول به حصول نتیجه اجرائي کامل مقررات ماده ۵۶ خواهد بود .

مرور زمان تعقيب کيفري در اینگونه موارد از تاريخ صدور حکم کمیسیون موضوع ماده ۵۶ قانون حفاظت و بهره برداري از جنگلها و مراتع شروع میشود.

اعیانی که در عرصه مورد تجاوز احداث شده يا بشود بحکم دادگاه بنفع دولت ضبط میشود .

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۵۴، ۰۴، ۲۹) - (از تاريخ تصویب این قانون مراتعي که در اجرائي ماده ۶۴ قانون حفاظت و بهره برداري از جنگلها و مراتع کشور جزء مستثنیات مالکین شناخته میشود باید فقط برای تعلیف دام مورد استفاده قرار بگیرد .
تبدیل این قبیل مراتع بمنظور استفاده دیگر منحصرأ بر اساس طرحي که بتصویب وزارت كشاورزي و منابع طبيعي میرسد مجاز خواهد بود .

در صورتیکه این قبیل مراتع به تشخیص هیأت نظارت مذکور در بند ۳ قانون اصلاح فصل پنجم و پاره اي از مواد قانون حفاظت و بهره برداري از جنگلها و مراتع مصوب خرداد ماه ۱۳۵۴ کلاً يا جزأً تبدیل شود مراتع مورد بحث به دولت تعلق خواهد گرفت و

طبق نظریه هیأت نظارت فوق سند مالکیت صادر قبلي باطل میگردد .

ماده ۵۶ (اصلاحي ۱۳۴۸، ۰۱، ۲۰) - (تشخیص منابع ملي شده و مستثنیات ماده ۲ قانون ملي شدن جنگلها و مراتع با رعایت تعاریف مذکور در این قانون با وزارت منابع طبيعي است. ظرف یکماه پس از اخطار کتبی يا آگهی وزارت منابع طبيعي وسیله یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار مرکز و یکی از روزنامه‌های محلي و سایر وسائل معمول و مناسب محل اشخاص ذینفع میتوانند بنظر وزارت مزبور اعتراض کرده و اعتراضات خود را با ذکر دلیل و مستندات بمرجع صادر کننده آگهی يا محل صدور اخطار تسلیم دارند.

برای رسیدگی بااعتراضات وارده کمیسیوني مرکب از فرماندار و رئیس دادگاه شهرستان و سرپرست منابع طبيعي محل يا نمایندگان آنها (نماینده دادگستري یکی از قضات خواهد بود) تشکیل میشود کمیسیون مکلف است حداکثر ظرف سه ماه بااعتراضات واصل رسیدگی و اتخاذ تصمیم کند.

تصمیم اکثریت اعضای کمیسیون قطعي است و چنانچه تصمیم کمیسیون مبني بر ملي بودن محل بوده و محل در تصرف غیر باشد کمیسیون مکلف است بدرخواست وزارت منابع طبيعي دستور رفع تصرف کند بنحوي که منبع مذکور از هر جهت در اختیار وزارت منابع طبيعي قرار گیرد.

مأمورین انتظامي مکلف باجرائي دستور کمیسیون هستند .

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۴۸، ۰۱، ۲۰) - (در هر مورد که بر اساس مقررات مربوط بقانون ملي شدن جنگلهای کشور جنگلدار در مقام تشخیص منابع ملي اظهار نظر کرده باشد بطریق زیر رفتار میشود.

الف - در صورتیکه بنظر جنگلدار اعتراض نشده باشد نظر جنگلدار قطعي است.

ب - در صورتیکه در مهلت تعیین شده بنظر جنگلدار اعتراض شده ولي طبق مقررات مربوط بماده ۱۲ قانون ملي شدن جنگلهای کشور مورد رسیدگی و اتخاذ تصمیم واقع نشده باشد اعتراض برای رسیدگی بکمیسیون مقرر در این ماده ارجاع میشود.

ج - در صورتیکه پس از اعلام نظر جنگلدار مبني بر ملي بودن منابع از طرف ذینفع اعتراض شده باشد و اعتراض طبق مقررات مربوط به ماده ۱۲ قانون ملي شدن جنگلهای کشور مورد رسیدگی قرار گرفته باشد و نظر جنگلدار تأیید شده باشد و يا بعلت عدم

وصول اعتراض نظر جنگلدار قطعي شده باشد دستور رفع تصرف از منابع ملي بدرخواست اداره منابع طبيعي محل از طرف كميسيون مقرر در اينماده صادر خواهد شد در صورتيكه وزارت منابع طبيعي منبعي را ملي تشخيص و اعلام كند و در مهلت قانوني

مورد اعتراض قرار نگیرد كميسيون مزبور بدرخواست اداره منابع طبيعي محل دستور رفع تصرف خواهد داد .

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۴۸، ۰۱، ۲۰) - (در مواردیکه پس از اعلام وزارت منابع طبيعي فقط نسبت بقسمتي از منابع اعلام شده اعتراض شود وزارت منابع طبيعي اختيار دارد بدون رعايت مدت از كميسيون مقرر در اين ماده بخواهد كه نسبت بتمامي محدوده اعلام شده

رسیدگی و اظهار نظر کند .

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۴۸، ۰۱، ۲۰) - (نظر وزارت منابع طبيعي در تشخيص منابع ملي تا اتخاذ تصميم نهائي كميسيون مقرر در اين

ماده معتبر و لازم الرعايه است .

تبصره ۴ (الحاقی ۱۳۴۸، ۰۱، ۲۰) - (وزارت منابع طبيعي ميتواند حق الزحمه مناسبی براي اعضاي كميسيون مقرر در اينماده برقرار

و پرداخت کند .

ماده ۵۷ - كليۀ ماشين آلات مخصوص حمل محصولات جنگلي در داخل جنگلها و همچنين كارخانجات صنايع چوب و قطعات يدكي آنها مشروط بر اينكه مشابه آنها در داخل كشور تهيه نشود بنا به تشخيص سازمان جنگلباني از پرداخت عوارض گمركي و سود بازرگاني معاف است.

ماده ۵۸ - سازمان جنگلباني مجاز است درمورد واگذاري طرح هاي جنگلداري بمؤسسات دولتي يا وابسته بدولت كه سرمايه آنها كلا متعلق بدولت باشد بدون رعايت مزايده و مقررات مندرج در اين قانون اقدام كند.

ماده ۵۹ - رئيس سازمان جنگلباني يا نمايندگاني كه از طرف نامبرده بموجب حكم كتبي تعيين مي شوند مجازند نسبت بجرايمي كه طبق مفاد اين قانون جنحه باشد باستثناي موارد مذكور در ماده ۴۹ و تبصره هاي ۱ و ۲ ماده ۵۲ با وصول جرايم و خسارات از تعقيب جزائي متهم فقط براي يك مرتبه صرف نظر كنند و تعقيب مرتكب منوط بشكايت رئيس يا نماينده سازمان مزبور است.

تبصره - نسبت بجرائم از درجه جنحه قبل از تصويب اين قانون نيز سازمان جنگلباني مجاز است از مقررات اين ماده استفاده نمايد.

ماده ۶۰ - سازمان هاي دولتي و بنگاهها يا مؤسسات و كارخانه هاي وابسته بدولت مكلفند ظرف ۶ ماه از تاريخ تصويب اين قانون سوخت خود را بزغال سنگ يا نفت و يا هر سوختي غير از چوب و هيزم و زغال چوب تبديل نمايند و پس از انقضاء مدت مقرر به بالا مصرف چوب و هيزم و زغال چوب در دستگاههاي نامبرده ممنوع مي باشد و كارخانجات خصوصي موظفند حداكثر تا دو سال پس از تصويب اين قانون نسبت به تبديل سوخت خود بموادي غير از چوب و هيزم و زغال چوب اقدام نمايند . در صورت تخلف از مصرف هيزم و زغال چوب در آن مؤسسات جلوگیری خواهد شد.

تبصره ۱ - مؤسساتيكه در داخل جنگل واقعد اعم از دولتي و خصوصي مشمول اين ماده نخواهند بود.

تبصره ۲ - مؤسسات شيلات و پيمانكاران انحصار دخانيات ايران بنا بمعرفي مؤسسه مزبور كه براي تهيه كنسرو يا دود دادن ماهي و خشك كردن توتون احتياج بمصرف هيزم داشته باشند ميتوانند براي مصارف خود از محل پروانه هاي صادره استفاده نمايند .

ماده ۶۱ - بسازمان جنگلباني اجازه داده مي شود دعاوي مربوط بجنگلها و مراتع كشور را اعم از آنكه خواهان يا خوانده باشد در صورتيكه خواسته آن زائد بر پانصد هزار ريال نباشد در كميسيون يا كميسيونهاي مركب از دو نفر قاضي دادگستري بانتخاب وزير دادگستري و يك نفر نماينده سازمان جنگلباني بانتخاب وزير كشاورزي طرح نمايد .

کمیسیون مزبور پس از رسیدگی باید نظر خود را مبنی بر تعقیب یا سازش یا استرداد دعوی بدهد و سازمان جنگلانی مکلف است نظر کمیسیون را بموقع اجرا بگذارد و در مورد سازش کمیسیون رأساً اقدام و نتیجه را بسازمان جنگلانی جهت اجرا ابلاغ مینماید.

ماده ۶۲- وزارت اقتصاد مکلف است در تنظیم سهمیه سالانه واردات و صادرات کشور قبلاً موافقت وزارت کشاورزی را در مورد صادرات و واردات چوب و فرآورده های چوب و همچنین واردات هیزم و زغال چوب و نوع و میزان سود بازرگانی کالاهای مذکور جلب نماید.

ماده ۶۳- مفاد تبصره ۳ ماده دوم قانون ملی شدن جنگلها شامل اراضی جنگلی و بیشه های طبیعی نیز بوده و مساحت محوطه ها و ساختمانها و تأسیسات در منابع ملی شده که تا قبل از تصویب ملی شدن جنگلها احداث شده اند تا بیست برابر مساحت زیر بنا محسوب خواهد شد.

ماده ۶۴- مساحت مراتع مذکور در بند ب ماده ۴ قانون ملی شدن جنگلها حداکثر تا دو برابر مساحت اراضی مزرعوی و آیش و باغات و قلمستان خواهد بود.

تبصره - دامداران دهات و مزارع مربوط مجاور موضوع ماده فوق در استفاده از مراتع مازاد با رعایت مقررات و قوانین حق تقدم خواهند داشت.

ماده ۶۴ مکرر (اصلاحی ۱۳۴۸، ۰۱، ۲۰- (وزارت منابع طبیعی مجاز است بمنظور اجرای برنامه های حفاظت خاک و جنگلکاری و ایجاد پارکهای عمومی یا هر نوع عملیاتی که مربوط بوظایف آن وزارت باشد مستثنیات مذکور در قانون ملی شدن جنگلها واقع در منابع ملی را در برابر واگذاری عوض تملک و تصرف نماید.

وزارت منابع طبیعی موظف است معادل بهای مستثنیات تملک شده را از مراتع غیرمشجر نزدیکترین محل و یا سایر نقاط کشور و یا با توافق طرفین از اراضی جنگلی جلگه ای و یا مراتع غیر مشجر شمال بمالک انتقال دهد.

بهای عوض و معوض توسط کمیسیون موضوع ماده ۵۶ با جلب نظر کارشناس تعیین می شود و اگر مالک مستثنیات مایل به اجرای هیچ کدام از شقوق فوق نباشد وزارت کشاورزی و منابع طبیعی بهای مستثنیات فوق را طبق نظر کارشناس رسمی وزارت دادگستری

از محل اعتبار طرحهای مربوط پرداخت خواهد کرد .

ماده ۶۵- آئین نامه های مربوط باین قانون پس از تصویب هیئت وزیران بمورد اجرا گذارده خواهد شد.

ماده ۶۶- قانون جنگلها و مراتع کشور مصوب تیر ماه سال ۱۳۳۸ و تبصره ۴۸ بودجه سال ۱۳۴۴ از تاریخ تصویب این قانون ملغی است.

ماده ۶۷- وزارت کشاورزی- دارائی- دادگستری- اقتصاد- کشور- جنگ مأمور اجرای این قانون میباشد.

قانون بالا مشتمل بر ۶۷ ماده و ۵۰ تبصره در جلسه روز سه شنبه بیستم تیر ماه یکهزار و سیصد و چهل و شش بتصویب مجلس شورای ملی رسیده بود در جلسه فوق العاده روز چهارشنبه بیست و پنجم مردادماه یکهزار و سیصد و چهل و شش شمسی بتصویب مجلس سنا رسید.